

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA
DRUŠTVA SLOVENSKI DOM ZAGREB

OKTOBER 2020

ŠTEVILKA 73

ISSN 1331 - 548X

Prešernova dvorana Slovenskega doma Zagreb sameva.
Naj nam prazni stoli ne vzamejo upanja.
Tudi to bo minilo.

EPIDEMIJA

Po obnovi društvenih dejavnosti spet omejitve in odpovedi

NOVE KNJIGE

O življenju ob Čabranki in Kolpi ter slovenskih umetnikov in znanstvenikov na Hrvaškem

INTERVJUJA

Barbara Antolić Vupora in dr. Helena Jaklitsch: „Položaj manjšine je odvisen tudi od aktivnosti njenih pripadnikov“

ŠPORT

Slovenski trener niza uspehe z Rijeko, še en mlad slovenski nogometaš v Zagrebu, francoska pentlja slovenska

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 73.
- 3 Hvala Ilinka!
- 4 Popotresna obnova in „obnova“
- 5 Pevski zbor v času koronavirusa
- 5 Prvo popotresno in pokoronsko srečanje v Slovenskem domu
- 6 Pregršt boja i motiva u Prešernovoj dvorani
- 6 Dokumentarec o slovenskem pediatru dr. Najžarju
- 7 Nadaljevanje delavnic ob upoštevanju zaščitnih ukrepov
- 7 Do konca leta brez maš in pevskih vaj
- 8 Trikrat „višja sila.“ Je to mogoče!?
- 8 Letošnje praznovanje zaradi razmer na drugem mestu in skromneje
- 9 Želimo si konca epidemije in vrnitve društvenih dogajanj
- 9 Manj denarja za manjšinske dejavnosti
- 9 Nimamo več dneva državnosti istega dne
- 10 Klara Žel - devetdesetletnica
- 11 In memoriam Anton Toni Lah (1938 - 2020)
- 11 In memoriam Katarina - Božica Latinčič (1942 - 2020)
- 11 Dopolnjen vodič Zagreb in Slovenci

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 12 Helena Jaklitsch: Slovenska manjšina bi morala na volitve s svojim kandidatom
- 14 Izmenjujemo večšine v Lovranu
- 14 Začel se je dopolnilni pouk slovenščine v SKD Ajda v Umagu
- 15 Slovenci na Hrvaškem se neradi izpostavljajo kot pripadniki manjšine
- 15 V ospredju gospodarske teme
- 16 V Prezidu nastaja Vzorčna turistično-izobraževalna kmetija
- 16 Izlet na Vransko jezero in okolico
- 17 Puljski pevski zbor Encijan praznuje 15 let
- 18 Razigrano poletje v KPD Bazovica
- 19 Člani splitskega Triglava na vrhu prekrasnega Biokova
- 19 13. oktobra je umrl pionir sodobne ortodontije na Hrvaškem in v Jugoslaviji dr. Zvonko Poje

SLOVENSKO-HRVAŠKI ODNOSI

- 20 Glavna tema ukrepi proti širjenju virusa
- 21 Pahor in Milanović skupaj na Rabu

POGOVARJALI SMO SE

- 22 Barbara Antolić Vupora: Biti moramo politično bolj aktivni

NOVICE OD TU IN TAM

- 24 Helena Pirnat Dragičević: Največji problem je vse večja neenakost med otroci
- 24 Prilaganje novim razmeram - ključ uspeha
- 25 Razstava kot dokaz nekdanje moči zagrebske industrije
- 26 Branko Roglič o sebi in Orbicu
- 26 Mozaiki p. Marka Rupnika v novi solinski cerkvi

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 27 Škof Anton Mahnič (1850 - 1920)
- 28 Peter Rutar, skica za portret

KULTURNA OBZORJA

- 29 Slovincima ponovno *grand prix!*
- 29 Slovenske barve Zagreba in okolice
- 30 Kljub omejitvam pestro dogajanje in bogato sodelovanje
- 31 In memoriam Tonko Maroević (1941 - 2020)
- 32 Tri dela o življenju ljudi ob Čabranci in Kolpi
- 32 Slovenci v hrvaški znanosti
- 33 Včlanite se v NUK in berite slovenske e-knjige!
- 33 Knjižnica je spet odprta

MATERINŠČINA

- 34 Pouk slovenščine
- 34 En sam koronavirus, a toliko novih besed!

ŠPORT

- 35 Slovenski Tour de France 2020
- 35 Mladi slovenski talent v Zagrebu, slovenski trener pa niza uspehe na Reki

POLITIČNA SVETOVALNICA

- 36 Vse, da bo partner srečen

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom Zagreb

in **Svet slovenske nacionalne manjšine**
Mesta Zagreb
 s pomočjo

Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
 in **Urada vlade Republike Slovenije za**
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Marija Bahun, Stanka Herak,
Polona Jurinič, Irena Pavlovič,
Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar,
Tanja Borčić Bernard.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:
Drago Balažič

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
 Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
 hrvaškem jeziku.
 Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom Zagreb
 Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
 tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci-zagreb.hr

Prešernova dvorana Slovenskega doma Zagreb.
 Foto: Darko Šonc

73.

Dragi rojakinje in rojaki, spoštovani bralci!

Pred vami je 73. številka Novega odmeva, druga v tem letu. Ob izidu prve smo upali, da bo ta izšla v normalnejših razmerah, a ko boste listali po vsebini tokratnega Novega odmeva, boste težko našli prispevek, v katerem ne bi našli besedo korona, covid-19, epidemija, ipd. Tudi v našem Slovenskem domu Zagreb so se, potem ko smo popravili večje poškodbe po potresu, začele nekatere dejavnosti, posamezne skupine so se spet začele sestajati. Enako tudi po drugih slovenskih društvih na Hrvaškem. Nekaj tega smo povzeli v tej številki. Toda potem so se epidemiološke razmere spet poslabšale. Ena od »žrtev« je bilo tudi vseslovensko srečanje, ki bi moralo biti v začetku septembra.

Da mnogi pogršeate dogajanja in druženja v Slovenskem domu, je razvidno iz številnih prispevkov, ki jih objavljamo v tej številki. Koronavirus je močno posegel v naša življenja, navade, predvsem pa v naše odnose. Vse to, vsaj posredno in vsaj malo, vpliva tudi na položaj manjšine, ki obstaja in bo obstala le, če je povezana, k čemur skupne dejavnost in dogajanja gotovo pripomorejo. O tem za Novi odmev govorita tudi prva Slovenka, izvoljena v Sabor in nova slovenska ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Žal bo boj s korono trajal dlje in bo bolj zahteven, kot smo upali. Tudi naša društva to postavlja pred velik izziv. Kako ohraniti stiki med člani, ne da bi ogrozili zdravje in tvegali prenos okužb? Nekatere dogodke lahko izpeljemo tudi

na daljavo, a ne vseh. In to nikakor ne more povsem nadomestiti neposrednega stika, tople besede ali dotika, ki jih omogočajo srečanja in prireditve, kjer so obiskovalci tudi fizično navzoči. A sprejmimo to kot začasen izhod v sili. Kajti v tem trenutku sta previdnost in skrb za zdravje na prvem mestu. Prišel bo čas, ko bo korona le še spomin, neposredna srečanja in druženja, tudi v Slovenskem domu v Masarykovi, pa spet tako pogosta in prijetna kot nekoč. Do takrat pa upoštevajte navodila epidemiologov, pazite nase in na druge ter ostanite zdravi. In ostanite v stiku z rojaki ter prijatelji iz Slovenskega doma, če ne drugače, pa prek kakšnega komunikacijskega sredstva.

In berite Novi odmev.

(dab)

Hvala Ilinka!

Vem, da ni dovolj samo hvala, reči ti moram: velika hvala! Po 72-ih izdanih številkah, 24-ih letih sodelovanja, po tisočih prebranih, popravljenih in lektoriranih prispevkih. Po mnogih iskanjih rešitev in odgovorov na vprašanje, kako naprej. Po tvoji preselitvi iz Zagreba v Ljubljano, ko smo mislili, da je z našim časopisom konec, pa je bila naslednja številka še bolj zanimiva in kvalitetna. Po toliko napisanih avtorskih prispevkih, komentarjih aktualnih družbenih dogodkov, ki so vsako številko obogatili in ji dodali ravno pravo mero profesionalizma k našemu amaterizmu. Po tolikih nasvetih, napisanih navodilih, kako

Naša Ilinka s članicama uredništva Polono Jurinić in Miro Bahun (z desne). Foto: akm

Foto: PJ

pisati prispevke v slovenščini s čim manj napakami in kako misli prenesti na papir.

Čeprav morda nisem bil najboljši učenec, se vseeno zavedam pasti, da bi te vrstice izpadle kot neke vrste nekrolog. Želim ti le izreči iskreno zahvalo za vse, kar si naredila za Novi odmev in Slovenski dom Zagreb.

Pred nami je nova številka Novega odmeva. Prva, ki je izšla brez tebe in tvojega sodelovanja. Tvoj naslednik, če ga lahko tako imenujem, **Drago**, je moral vložiti veliko truda in energije, da je številka zagledala luč sveta. Verjamem, da bo tvoj „otrok“, kot znamo reči za Novi odmev, še leta in leta izhajal in živel.

Draga Ilinka. Po tolikih letih sodelovanja in prijateljstva verjamem, da boš razumela moje - velika hvala.

Darko Šonc

Popotresna obnova in „obnova“

Prostore bomo prej ali slej povsem obnovili, tudi koronavirus bo enkrat – upajmo – premagan, kaj pa naša družjenja, skupne dejavnosti in dogajanja? Jih bomo uspeli spet povsem obnoviti? Bomo premagali jez, ki je nastal med nami v teh čudnih časih? Z nekaj volje, želje in poguma bomo to gotovo zmogli.

V časih je dobro biti nizko. Prostori našega društva, ki jim pravimo 'naši', čeprav niso naša last, ampak so od hrvaške države, so v mezaninu stavbe na Masarykovi. In dobro je, da so tako nizko, ker je potres naredil večjo škodo in razdejanje v višjih nadstropjih, še posebej na strehi. Tudi kasnejši, manj močni

Popotresna obnova stavbe Slovenskega doma Zagreb, april in maj 2020. Vse foto: dš

popotresni sunki so naredili manj škode pri nas, ki smo nižje, kot pri tistih, ki so višje.

Iz sredstev obveznega rezervnega sklada so bili popravljeni streha, zunanji zidovi in stopnice. Kot smo obveščeni, ta dela še niso v celoti poplačana, ker ni dovolj denarja.

Naše prostore smo uredili, da lahko v njih opravljamo osnovne dejavnosti in kolikor toliko normalno delujemo. Pred jesenskimi deževnimi dnevi bi morali zamenjati še velika okna, ki gledajo na cesto in s tem bi zaščitili prostore pred večjo škodo. Vprašanje pa je, kako bo z gretjem. Nekateri dimniki so porušeni, drugi močno poškodovani in se jih ne sme uporabljati. Ker so dimniki med seboj povezani, morajo biti popravljeni vsi, da bi vsak posamezen lahko bil uporaben.

Pred pojavom koronavirusa in pred potresom, v času pestrega dogajanja, duhovnega miru in blagostanja v našem domu, se

nam ni bilo treba spraševati ali smo v krizi ali ne. Zdaj nas kriza sili v razmislek in spraševanje o tem, kaj in kako naprej. Prepričan sem, da se nas veliko sprašuje, kaj je življenjsko pomembno za naše društvo. Ali je to razpokan zid, strop brez ometa, skrhan ploščica, okno z razbito šipo, dvignjen parket ali ogreta dvorana? Ali je bistvo biti ali imeti? Imeti zelo pogosto razdvaja, povzroča zavist, pa tudi hotenje in željo imeti še več.

Poleti in zgodaj jeseni smo zopet poskusili zagnati naše aktivnosti in običajno delovanje. A nekatera dogajanja smo zaradi slabega interesa morali odpovedati, duhovna skupina nima maš, pevski zbor nima vaj, kreativna ustvarjalnica Šopek je prepolo-vljena, klub Moja dežela sameva ... Za to „obnovo“ pa ne rabimo denarja, statikov, dimnikarjev, birokratskih dovoljenj, ponudb in predračunov. Potrebujemo samo malo volje, želje, radovednosti in korajžje. Malo poguma, da premagamo strah enega pred drugim.

Drug drugega rabimo! Z masko ali brez.

Darko Šonc

Pevski zbor v času koronavirusa

COVID-19 nam je pomešal vse načrte, domala vsi predvideni nastopi so odpadli, večji del leta pa so bile odpovedane tudi vaje zborov v Slovenskem domu

Še februarja smo se veselili vseh načrtov in predvidenih koncertov, če omenimo samo nastop na prireditvi Primorska poje marca v Šempasu, pa koncert s slovenskimi zbori v Monoštru na Madžarskem aprila in junijski Tabor slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični. V Slovenskem domu smo načrtovali nastop Kmečkih žena iz Metlike, za Dan nacionalnih manjšin je bil predviden nastop našega zborov v Botaničnem vrtu v Zagrebu. In potem so iz sveta začele prihajati novice o virusu, ki se je hitro širil. 12. marca je bila zadnja pevska vaja pred izbruhom epidemije, potem pa smo vaje odpovedali. Nismo bili preveč razočarani, upali smo, da bo kmalu minilo in da se bomo srečali čez mesec ali dva in vse nadoknadili. Monošter in Šentvid sta maja in junija, do takrat bo vse mimo in nastopili bomo, smo bili prepričani. Potem pa so začele prihajati odpovedi. Primorska poje v Šempasu – odpovedano! Monošter – odpovedan! Tudi nastopi v Domu so bili

odpovedani.

Ko so se razmere na Hrvaškem nekoliko izboljšale, smo se odločili, da se srečamo v Slovenskem domu in spet zapojemo. Zbrali smo se 9. junija, pripravili smo pesmi in zapeli, stekel pa je tudi pogovor o trenutnih razmerah ob pandemiji in posledicah potresa v našem mestu. Vsak je na svoj način preživel mesece korone, potres pa nas je še dodatno vznemiril. Lepo je bilo se spet družiti in peti, saj s pesmijo vedrimo dušo. A že naslednji dan so nam sporočili, da ne bomo peli v Botaničnem vrtu, niti na Taboru slovenskih zborov. In na koncu so bile vaje za sezono odpovedane. Smo pa dobili obvestilo, da bo šla prireditev Primorska poje naprej. 13. decembra, ko je svetovni dan zborovskega petja, naj

Pevci na dogovoru z zborovodjo Ivico Ivanovičem. Foto: Stanka Herak

bi bila na ogled Zbirka Primorska poje 2020, ki bi vsebovala vse posebnosti tega leta - vtise, kako smo preživljali čas korone, slike vaj, nastopov, morda pa tudi posnetek koncerta.

Dogovorjeno je bilo, da se jeseni znova snidemo, če bodo epidemiološke razmere to le dopuščale. In 15. septembra je pevski zbor spet imel vajo v Domu. Bilo nas je 13 pevcev. Peli smo z maskami na obrazu in na predpisani oddaljenosti. In sklenili: nadaljevali bomo, dokler bo to mogoče.

Stanka Herak

Prvo popotresno in pokoronsko srečanje v Slovenskem domu

Po večmesečnem premoru zaradi epidemije koronavirusa smo se 19. junija spet sestali člani Slovenskega doma Zagreb. Po številu navzočih v Prešernovi dvorani se je videlo, kako zelo smo si želeli srečanja, druženja in izmenjave novic. Zaradi korone smo se znašli v izolaciji, poleg tega pa nas je prizadel tudi potres 22. marca. Po uvodnem pozdravu nas je predsednik društva **Darko Šonc** seznanil z novostmi. Stavba in prostori društva so utrpeli precejšnjo škodo. Na tleh so se znašle slike, zavese, peharji in priznanja, zid v knjižnici je bil moker od vode, ki je tekla z višjega nadstropja, na nekaterih mestih je odpadel omet, ponekod so popokali zidovi. Knjige so na srečo ostale suhe in nepoškodovane. Po potresu je bilo veliko dela in v glavnem je popravljeno in očiščeno. Predsednik je poudaril, da bodo v naslednjih mesecih dogajanja odvisna od epidemiološke situacije.

Srečanje sta popestrila študenta zagrebske Glasbene akademije **Matic Zakonjšek** in **Davor Nečak**. Druženje članov se je nadaljevalo ob zvočni kulisi in predvajanju starih video posnetkov zimzelenih slovenskih melodij, ki so nas spomnile na

Majdo Sepe, Marjano Deržaj, **Eldo Viler**, **Ditko Haberle**, **Janka Ropreta**, **Ota Pestnerja**, Pepel in kri, Avsenike, Slovenski oktet in še koga.

Stanka Herak

Prvo „pokoronsko“ srečanje. Foto: Antun Bukovec

Boje i emocije

Pregršt boja i motiva u Prešernovoj dvorani

U Slovenskom domu Zagreb, otvorena je 19. lipnja izložba slika Boje i emocije. Na izložbi je sudjelovalo tridesetak autora različitih tehnika, smjerova u slikarstvu i to je čini originalnom i posebnom.

Izložba je pregled individualnosti, osobnoga pristupa slikarskom stvaranju i različitih utjecaja, škola, ambicija, dobnih razlika i vlastitog umijeća umjetnika na temu emocija i boja.

Svaki je autor vlastitim pristupom zadanoj temi reflektirao svoje emocije na platno s velikim žarom kroz kolorit, brze poteze, jake boje ili podsvjesnu sliku koju drži u sebi i prenosi na platno kao ogledalo svoje duše.

„Ponekad, u lošim trenucima raspoloženja, čovjek sam sebe zapita: A što bi me sad emocionalno razgoltilo, uzbudilo, dalo unutarnji

osmijeh a i zadovoljstvo... Rješenje je na trenutak pogledati novu sliku, unos energije i trud slikara koji sve donosi porukom, koloritom, opservacijom te uljepšati nam tu sekundu istine“ između ostalog je u katalogu izložbe napisao jedan od autora slikar **Dubravko Đurđek**.

Izložbu koju su, osim Slovenskog doma Zagreb, organizirali Portal Ludvig dizajn i Udruga Fijaker uz potporu Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu, sport i mlade Grada Zagreba, otvorili su akademski slikar **Nedeljko Tintor** i **Željko Bedić**.

Željko Bedić

Otvorenje izložbe slika Boje i emocije u Slovenskome domu Zagreb. Foto: Antun Bukovec

Film

Dokumentarec o slovenskem pediatru dr. Najžarju

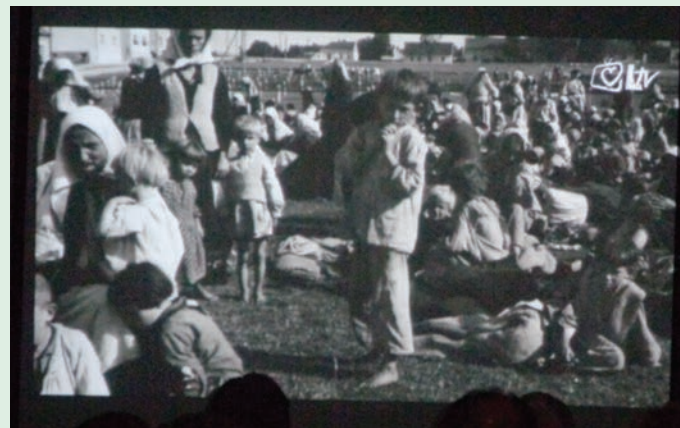
V Slovenskem domu je bil 23. septembra predstavljen dokumentarni film avtorice **Nade Prkačin** *Smrtna kazna strijeljanjem*, v produkciji LaudatoTV. Zaradi epidemioloških razmer smo si ga lahko ogledali v omejenem številu.

Film govori o tragični življenjski poti slovensko-zagrebskega pediatra dr. Antona Najžarja, rojenega v Obrežu pri Ptujju, ki sta jo uvodoma predstavila **dr. Ilija Kuzman** in avtorica filma. Dr. Najžar je bil med drugo svetovno vojno vodja zavetišča za otroke v Sisku. Kljub izjemni skrbi in nadčloveškim prizadevanjem, da bi kot vodja zavetišča rešil njihova življenja, so mu komunistične oblasti po vojni očitale, da je zanemarjal tako otroke kot tudi druge taboriščnike, ki so bili med vojno v Sisku. Resnica pa je bila ravno nasprotna. To so dokazujejo številna pisma podpore, ki so jih na sodišče poslali rejniki in nekdanji taboriščniki.

Dr. Anton Najžar je bil maja 1946 na prvostopenjskem sodišču s sodbo, v kateri je bilo veliko neresnic, obsojen na 20 let zapore. Še hujša je bila drugostopenjska sodba: smrtna kazen z ustreljivijo! Grozljiva kazen je bila brez usmiljenja izvedena, dokazi o tem, kako

je potekal proces proti Najžarju, pa so ohranjeni v sisaškem arhivu. Na promociji filma so bili navzoči vnuk in vnučinja dr. Najžarja in direktorica Laudato televizije **Ksenija Abramović**.

Polona Jurinić

Sestradani otroci v sisaškem zavetišču. Foto: akm

Nadaljevanje delavnic ob upoštevanju zaščitnih ukrepov

Že več kot pol leta je večina dejavnosti v Slovenskem domu precej okrnjenih, nekatere pa so tudi začasno odpovedane. Članice ustvarjalne delavnice so vsaj del dejavnosti, povezanih s „Šopkom“, poskušale obdržati tako, da so ustvarjale doma. Zdaj so sklenile obnoviti srečanja v Slovenskem domu.

Delo doma seveda ni tisto pravo, večina si jih želi ponovnih srečanj v Domu, pa četudi v manjšem obsegu. Zelo pogrešajo druženje na tedenskih delovnih sestankih. Menijo, da bi se članice Šopka spet lahko sestajale, če bi bilo mogoče zagotoviti dosledno spoštovanje zaščitnih ukrepov.

Konec septembra so se sešle in pogovorile o možnostih rednih srečanj v Domu. Kogice in prijateljice, ki se že več kot desetletje z veseljem sestajajo, družijo in delajo v ustvarjalni delavnici Slovenskega doma Zagreb, so ob prvem srečanju po skoraj pol leta čutile izjemno zadovoljstvo in soglasno sklenile, da bodo dejavnosti Šopka nadaljevale, saj v Slovenskem domu obstajajo pogoji za upoštevanje vseh potrebnih zaščitnih ukrepov.

Od 8. oktobra Šopek nadaljuje delo, tako kot prej, ob četrtek dopoldne. Delavnice so po novem nekoliko krajše kot pred prekinitvijo, namesto treh do štirih trajajo dve uri.

Članice Šopka so tudi predlagale, da bi razstavo keramike, ki bi morala biti ob Veliki noči, prikazali virtualno, na naši spletni strani (www.slovenci-zagreb.hr). Prav tako jih bosta kolegici, ki sta se udeležili delavnic v Slovenskem društvu Snežnik v Lovranu, seznanili s spretnostmi in veščinami, ki sta jih tam osvojili, od

izdelovanja filca in predmetov iz cementa in blaga do dekoriranja lesenih ali steklenih predmetov. (O delavnicah v Lovranu pišemo na strani 14)

Zagotovo bodo ustvarjalne članice Šopka spet presenetile z lepimi stvaritvami.

Stanka Novković 🇺🇦

Šopkove na prvi delavnici po nekajmesečnem prisilnem premoru: Stanka Novković, Željka Šonc, Višnja Mordej, Božena Vodeničar (z leve). Foto: dš

Duhovna sekcija

Do konca leta brez maš in pevskih vaj

Zaradi pandemije smo v tem letu ostali skoraj brez maš v Slovenskem

domu in vaj Mešanega pevskega zbora A. M. Slomšek. Zadnja maša je bila 26. janu-

arja, ko je maševal priljubljen šentjernejski župnik in dekan **Anton Trpin**, pevske vaje pa smo nazadnje imeli 6. marca.

Glede na to, da se razmere s koronavirusom spet slabšajo in da smo vsi pevci in pevke starejši, smo se odločili, da do konca leta ne bomo imeli vaj. Tudi duhovniki žal ne morejo prihajati iz Slovenije, tako da so odpadle tudi maše. Žalostni smo, ker ne moremo moliti v slovenskem jeziku in se po mašah družiti s pesmijo v našem Slovenskem domu na Masarykovi.

Molimo, da ta pandemija po svetu in pri nas čim prej mine! In da se medtem pozdravi in vrne voditeljica sekcije, naša **Mira**. Pazite nase in na druge!

Olga Tkalčec 🇺🇦

Septembra smo sklenili, da pevskih vaj do konca leta ne bo. Foto: Verica Degrada

Trikrat „višja sila.“ Je to mogoče!?

V samo pol leta smo bili zagrebški člani Društva izgnancev trikrat 'žrtve višje sile'. Vendar se ne damo, saj smo v življenju preživeli še vse kaj hujšega, da sploh ne omenjamo časov druge svetovne vojne.

Prvič, širjenje koronavirusa je onemogočilo normalno delo naše krajevne organizacije, tako, da nismo mogli imeti letnega zbora

Z lanskoletnega dneva izgnancev na Rajhenburgu: Slavko A. Kramar, Nada Bradič, Ana Vrbanič, Zoran Šonc, Ana Marić, Zdravko Slaviček, Marinka Jocić (z leve). Foto: Jozefa Bogolin

za leto 2019 in žal tudi ne spominskih pohodov v Slovenijo. Z dovoljenjem sem, da smo se večina članov (vsi zdravi) našli konec februarja na izdajanju potrdil o življenju. Ker ni bilo letnega zbora, sem članom poslal pisno poročilo o delu v letu 2019, ki je bilo ocenjeno kot uspešno. Posebej velja, poleg naših rednih druženj, izpostaviti obisk razstave Društva izgnancev Slovenije (DIS) na gradu Rajhenburg na dan izgnancev.

Drugič, presenetil, bolj rečeno razžalostil nas je odstop predsednika slovenske vlade **Marjana Šarca**, saj je bilo s tem odloženo sprejetje zakona o poplačilu škode izgnancem med drugo svetovno vojno. Menim, da bi bil zakon, če premier ne bi odstopil, v kratkem sprejet, saj bilo vse pripravljeno. Predsednica DIS prof. **Ivica Žnidaršič** je vložila veliko truda, da bi poslance prepričala, da bi podprli povrnitev dolga države do izgnancev, za kar ji gre velika zahvala.

In tretjič, pretresla nas je vest, da nas je nenadoma zapustila naša najmlajša članica Katarina-Božica Latinčič, ki se je rodila v času druge svetovne vojne. Njen oče Franc, sicer učitelj, ki so ga Nemci leta 1941 najprej zaprli na gradu Borl, potem pa izgnali na Hrvaško, v Ludbreg, kjer se je rodila Božica. Bila nam je za zgled, vedno vesela, razpoložena, kljub bolezni!, in udeleženka večine spominskih izletov izgnancev.

Dragi izgnanci, dragi člani Slovenskega doma Zagreb, pazite nase in ostanite zdravi!

Slavko A. Kramar

Dan zagrebških manjšin

Letošnje praznovanje zaradi razmer na drugem mestu in skromneje

Praznovanje dneva narodnih manjšin Mesta Zagreb se je začelo 15. junija zvečer pred fontanami v Ulici hrvaške bratske skupnosti z druženjem predsednikov svetov in predstavnikov narodnih manjšin, članov manjšinskih kulturno-umetniških društev ter s promocijo Biltena aktivnosti narodnih skupnosti za preteklo leto.

Predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb **Juraj Bahnik** je izpostavil, da zaradi novih razmer in pandemije koronavirusa ni bilo mogoče organizirati praznovanja dneva narodnih manjšin na Zrinjevcu, kot je bila praksa v preteklih letih ter dodal, da je v biltenu predstavljena bogata kulturna, izobraževalna in založniška dejavnost manjšin. Zaželel je, da naš Zagreb še naprej krasijo vrednote, ki jih je v pesmi o Zagrebu tako lepo opisal August Šenoa: naj bo živo, ponosno, močno in kljubovalno in da ga bomo vsi po potresu v polnem sijaju obnovili z delom in skupnimi močmi. Otvoritvenega srečanja sta se poleg predstavnikov manjšin udeležila tudi zagrebški župan **Milan Bandić** in predsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške **Aleksander Tolnauer**.

Praznovanje dneva narodnih manjšin Mesta Zagreb je trajalo do 21. junija, kjer so vsak dan pred paviljonom v Botaničnem vrtu nastopali pevski zbori narodnih skupnosti.

Agata Klinar Medaković

Župan Milan Bandić se je zahvalil za vse kar so manjšine prispevale k razvoju in blaginji Zagreba. Foto: Slavica Šarović

Želimo si konca epidemije in vrnitve društvenih dogajanj

Zanimalo nas je, kaj menijo člani Slovenskega doma Zagreb o pomanjkanju programov in aktivnosti, ki so v času pandemije koronavirusa v društvu skoraj zamrli. Ali so tudi v negotovih razmerah obiskovali svoj drugi dom, kako se počutijo, se bojijo druženj in fizične bližine s svojimi rojaki?

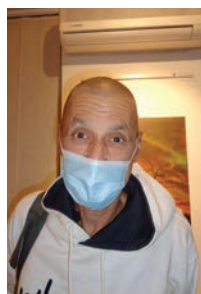

Marjan Dirnbek: „Pogrešam prireditve v društvu, ki nas povezuje, saj je to koticček, v katerem smo se srečevali z rojaki. Ko se navadiš na druženja, razne prireditve in srečevanja in potem tega čez noč ni več, ti vse to seveda manjka. Starejše je strah in si ne upajo priti. Od praznovanja Prešernovega dne dejansko ni bilo kakšnega vsebinskega programa.“

Katarina Furjan: „Seveda pogrešam dogajanja in lepa druženja s prijatelji, moje, naše društvo mi je v srcu. Vendar menim, da je bolje, da se trenutno ne družimo, saj bolezen še vedno razsaja.“

Borut Gulič: „Vsaka oseba pogreša vsakdanje življenje, svobodo... Najbolj pogrešam slovensko govornico v naših prostorih. Ampak tudi to se bo enkrat nehalo. Na žalost, mi starejši smo tvegana skupina in

vesel sem, da smo vsi živi, morali bi biti veseli. Korona in potres, ki nas je prizadel, sta na nek način tudi izziv... Morda smo bili preveč odvisni, zdaj pa se je pokazalo, da moramo kot narod, država in kot posamezniki, znati sami poskrbeti zase, za svojo prihodnost. Zadovoljen sem s tem, kako o nas skrbita hrvaška država in vodstvo Slovenskega doma Zagreb. Korona ne bo omajala moje pripadnosti slovenstvu!“

Stanka Novković: „Pogrešam naše društvo in dogajanja v njem, saj se je prej vsak teden nekaj dogajalo. Osebnostno nisem bila čisto brez aktivnosti, v stiku sem bila z našimi Šopkovkami. Če bi čisto vse ugasnilo, bi prireditve zelo pogrešala. Upam, da bo kmalu konec te nesrečne epidemije in da bo zopet vse po starem. Moramo biti potrpežljivi!“ (akm)

Posledice pandemije in potresa

Manj denarja za manjšinske dejavnosti

V luči pandemije COVID-19 in zaradi potresa v Zagrebu so mestne oblasti med drugim tudi vsem zagrebškimi manjšinam zmanjšale finančna sredstva za njihove programske dejavnosti. Mestna skupščina je 9. junija sprejela Sklep o spremembi in dopolnitvi proračuna Mesta Zagreb, s katerim se krčijo sredstva za financiranje Svetov in predstavnikov narodnih manjšin v Zagrebu. Na podlagi tabele, ki jo je sprejela mestna koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin,

so člani Sveta slovenske narodne manjšine spremenili finančni načrt za leto 2020. Zaradi znanih razlogov in priporočil Hrvaškega zavoda za javno zdravstvo je bila seja 25. maja izpeljana po telefonu. (akm)

Prazniki

Nimamo več dneva državnosti istega dne

Ko sem letos na ljubljanski televiziji spremljala proslavo dneva državnosti, ki se je odvijala na Kongresnem trgu v Ljubljani na predvečer praznika osamosvojitve Slovenije, sem se nostalgичno spomnila let, ko smo ta praznik hkrati praznovali v Sloveniji in na Hrvaškem. To so bila zelo lepa druženja Slovencev in Hrvatov po najlepših koticčkih Zagreba, od atrija Muzeja za umetnost in obrt, okrilja Gliptoteke, na Cvetnem trgu, kjer sta skupaj nastopala Lado in Ansambel Saša Avsenika, pri dvorani Lisinski, v atriju univerzitetne knjižnice in zadnjič - lani, v Muzeju sodobne umetnosti... A letos naša skupnost na Hrvaškem ni imela proslave slovenskega dne-

va državnosti, vzrok za to pa je pandemija COVID-a 19, ki je onemogočila in močno omejila druženja.

Toda od letos Slovenija in Hrvaška niti nimata več dneva državnosti na isti dan, to je 25. junija, ker je hrvaški Sabor dan držav-

nosti po novem prestavil na 30. maj. Letos pa je, kot rečeno, vmes posegla še epidemija z vsemi omejitvami, tako da različnih datumov obeleževanja dnevov državnosti v Sloveniji in Hrvaški nismo niti še mogli dojeti.

Polona Jurinić

Maj 2020						
P	T	S	Č	P	S	N
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Junij 2020						
P	T	S	Č	P	S	N
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Klara Žel – devetdesetletnica

Ena najstarejših članic Slovenskega doma v Zagrebu Klara Žel je 30. julija letos čila in zdrava praznovala svoj 90-ti rojstni dan. Zaradi strogih epidemioloških ukrepov ji ob rojstnem dnevu nisem mogla osebno čestitati, sva se pa slišali po telefonu. Takrat sem ji obljubila, da jo obiščem takoj, ko bo mogoče. Ko so konec septembra v Domu starejših občanov Maksimir, kjer je Klara že 34 let, nekoliko omilili ukrepe, sva se srečali v bližnji slaščičarni. Bil je to prijeten pogovor ob kavici...

Klara Žel – ena najstarejših in še vedno dejavnih članic Slovenskega doma.
Foto: mtk

Klara, kdaj ste pravzaprav prišli v Zagreb, kakšen je bil razlog?

- V Zagreb sem se preselila februarja leta 1954, ko sem dobila pismo od moje tete iz Zagreba. Ponudila mi je delo pri bogati meščanski družini znanega zobozdravnika. Pri njih sem odslužila 44 let in še danes imam prijete stike z mlajšo generacijo te družine.

Povejte nam kaj o svoji družini in življenju v Zagrebu!

- Rojena sem v Brengovi pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah kot peti od osmih otrok v družini. Svoje otroštvo sem najraje preživljala pri babici, dedku in teti v Sv. Trojici. V času 2. svetovne vojne sem morala kot 13-letni otrok oditi služiti v Avstrijo, kjer sem preživela veliko strahu in močno domotožje. Od tam sem zbežala nazaj domov. Pred preselitvijo v Zagreb sem dve leti živela in delala kot pomočnica v družini sestrične na Bledu. Vsa leta službovanja v Zagrebu ni bilo časa za druženja. Šele ob upokojitvi in preselitvi v Dom starejših sem postala zelo dejavna. Z recitacijami svojih pesmi sem sodelovala na mnogih kulturnih prireditvah, prepevala v pevskem zboru, nastopala z mažoretkami in v maškaradah, dajala intervjuje za številne televizijske in radijske postaje in še in še...

Kako ste zvedela za Slovenski dom in kako dolgo pojete v zboru?

- Za Slovenski dom mi je povedala teta in članica sem postala pred 34-timi leti. Ker zelo rada prepevam, sem se takoj vključila v pevski zbor. Poleg prepevanja je od otroških let moj najljubši konjiček tudi pisanje pesmi. Leta 2008 je ob pomoči

Slovenskega doma v Zagrebu izšla zbirka mojih pesmi Pesmi življenja/Pjesme života. Kljub letom še vedno rada pišem pesmi. Roka je tresoča, vendar možgani delajo.

Imate vezi z domovino in sorodniki?

- V svojem rojstnem kraju sem bila nazadnje pred dvema letoma, se pa s sorodniki pogosto pogovarjam po telefonu. Vsi me spoštujejo in me imajo zelo radi. Tudi jaz spoštujem njih in jih imam zelo rada.

Ali pogrešate dogodke v Slovenskem domu v tem času korona pandemije?

»Pošast« korona pandemija je vsem zelo zakomplicirala življenje, najhuje je bilo v času, ko nismo smeli nikamor. Kljub svojim letom zelo pogrešam dogodke in dejavnosti. Misli mi nenehno bežijo na letošnje pustno rajanje v Slovenskem domu, ko sem dobila 1. nagrado za masko. Komaj čakam, da se povrne normalno življenje...

Ob najinem slovesu je Klara recitala:

„Spet en dan je za menoj,
ali je še kateri pred menoj
in kakšen bo ta novi dan,
dobro da mi ni poznan!“

Marjeta Trkman Kravar

Klara Žel
SLUČAJNA MOJA ČUDOVITA TROJKA

1. je Sv. Trojica s tremi stolpi;
2. je hišna številka 3, kjer sem se rodila;
3. je leto 1930 in rojstni dan 30. julij;
4. tri enke so trojka: pri babici je ena, Slovenska ulica, kjer sem živela 44 let, je ena in Dom ostarelih, kjer zdaj živim, je ena;
5. stanujem v Domu ostarelih v tretjem nadstropju v sobi 303;
6. a moja srečna številka je 13, v Masarykovi ulici, kjer je Slovenski dom.

V naši redni rubriki NAPOVEDUJEMO tokrat le s težavo napišemo kaj konkretnega, pa tudi če bi, bi tvegali, da bo to predstavljeno, odpovedano. Razmere se namreč iz dneva v dan zaostrejujejo in to po vsej Evropi. Slovenija je že razglasila epidemijo in prepovedala prehajanje med občinami ter uvedla prepoved gibanja na prostem ponoči med 21. in 6. uro. Tudi na Hrvaškem pristojni sprejemajo skoraj vsak dan nove ukrepe. Karkoli napovedovati je v teh razmerah praktično nemogoče. Ne le, da ne vemo, kaj bo čez nekaj tednov, ne vemo niti kaj bo jutri ali pojutrišnjem.

In memoriam

Anton Toni Lah (1938 – 2020)

Konec junija se je poslovil Anton Toni Lah – Tonček. Na zadnjo pot smo ga pospremili na zagrebškem krematoriju Mirogoj.

Naš Tonček, kot smo ga klicali, se je rodil 24. novembra v Prlekiji, na vzhodu Slovenije. Kot majhen otrok se je srečal z viharjem druge svetovne vojne. Odraščal je na kmetiji in kot vsak kmečki otrok je domačim pomagal pri kmečkih opravilih.

Želja po boljšem življenju ga je popeljala v svet iskat delo ter za služek, ki ga je našel v Zagrebu. Kot Slovenec, ki je ljubil slo-

vensko pesem, besedo in navade, se je vključil v Slovenski dom Zagreb, kjer je bil član pevskega zbora ter več odborov. Vsakega dela se je lotil z odgovornostjo ter spoštovanjem.

Na žalost ga je pred leti pričela zahrbtno načenjati bolezen. Kljub vsemu je prihajal na vaje ter sestanke. Udeleževal se je študijskih potovanj Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb, katerega član je bil od ustanovitve.

Za svoje zavzeto delovanje v pevskega zboru je bil nagrajen z zlato Gallusovo značko.

Dragi prijatelj, za vedno boš ostal v našem spominu.

Marjan Dirnbek

In memoriam

Katarina - Božica Latinčič (1942 - 2020)

Sredi avgusta smo se poslovili od naše dolgoletne aktivne članice in pevke v zboru

Katarina – Božica se je rodila 9. aprila 1942 v Ludbregu. Otroštvo je preživela v Sloveniji, kar jo je zaznamovalo za vse življenje. Zelo mlada se je poročila in se iz Zagreba preselila v Bihać. Po nekaj letih zakona se je s sinom Brankom vrnila v Zagreb in tu tudi ostala. Bila je cenjena članica Slovenskega doma Zagreb, pevka in članica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. Vendar pa se bomo Božice vsi, ki smo

jo poznali, zagotovo spominjali kot prijetne gospe, ki se je rada pogovarjala, najraje v slovenščini, še najbolj pa se bomo spominjali njenega čudovitega petja. Bila je ljubezniva, radodarna, družabna in kjer je bila ona, tam je bilo vedno veselo in živahno. Središče njenega življenja pa so bili sin **Branko** in njena vnuka **Tomislav** in **Marko**, o katerih je rada in s ponosom pripovedovala. Zadnja leta je potrpežljivo prenašala svoje bolezn, zaradi katerih je žal bolj poredko zahajala v svoj drugi dom, Slovenski dom. Z bolečino v srcu in mislijo na lepe trenutke s priljubljeno pevko in prijateljico smo se od nje za vedno poslovili vročega poletnega dne, 17. avgusta na zagrebškem krematoriju Mirogoj.

Irena Hribar-Pavlovič

Izšlo je ...

Dopolnjen vodič Zagreb in Slovenci

Lani sem bila povabljen k sodelovanju pri pripravi drugega, dopoljenega in posodobljenega ponatisa vodiča Zagreb in Slovenci. Od izida prvega vodiča, avtorice **Elizabete Lebar Balazič**, je minilo mnogo let, zato se je pokazala potreba po ponatisu vodiča, ki bi ga dopolnili s svežimi in novimi informacijami.

Kot turistični vodnici v Zagrebu mi je bil izziv in hkrati velika čast, da sem lahko sodelovala pri tako zanimivem, vendar tudi zelo zahtevnem raziskovanju. Najprej se mi naloga sploh ni zdela tako zahtevna, šele ko sem se resno poglobila v

pripravo, sem dojela, da je to dokaj „trd oreh“.

Zaradi potresa v Zagrebu in pandemije se je vse skupaj precej zavleklo, vmes sem včasih potrebovala tudi dodatno vzpodbudo, a danes sem zadovoljna, ker mi je uspelo in že nestrpnost čakam javno predstavitev vodiča.

Marjeta Trkman Kravar

Slovenska manjšina bi morala na volitve s svojim kandidatom

V novi slovenski vladi, ki je dolžnost prevzela 13. marca, je Urad vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu prevzela ministrica brez resorja, dr. Helena Jaklitsch. V pogovoru za Novi odmev pravi, da bi v sedanji koronski krizi manjšinska društva morala izkoristiti sodobno tehnologijo in organizirati spletne dogodke, virtualna druženja. Na takšen način bi tudi v domovini lahko začutili utrip življenja naših rojakov.

Helena Jaklitsch. Obe foto: USZS

Dr. Helena Jaklitsch, ste se že uspešno seznanili s položajem Slovencev na Hrvaškem?

- Slovensko manjšino na Hrvaškem sem večkrat obiskala še preden sem postala ministrica in bila nad njihovim delom vedno znova navdušena. Po nastopu funkcije sem svoj prvi obisk opravila prav na Hrvaškem. Z delegacijo sem se mudila v Gorskem kotarju in na Reki, kjer sem se srečala s predsedniki slovenskih društev na Hrvaškem. To je

bilo prvič, da je minister, pristojen za Slovence v zamejstvu, svoje obiske med slovenskimi manjšinami začel na Hrvaškem. S tem sem želela sporočiti, da je slovenska skupnost v tej državi za nas zelo pomembna.

Kakšni so vaši prvi vtisi? Je po vašem mnenju slovenska skupnost na Hrvaškem v dobri kondiciji?

- Moji vtisi so zelo pozitivni. Bila sem zelo lepo sprejeta. Člani slovenskih društev so mi z zavzetostjo in ponosom predstavili svoje dejavnosti, pa tudi izzive, s katerimi se srečujejo. Menim, da je slovenska skupnost na Hrvaškem v vse boljši kondiciji, da pa je potenciala za nadaljnji razvoj še veliko, kar pa je tudi razveseljivo.

Ste že opazili, da marsikdo v Sloveniji sploh ne ve, da na Hrvaškem živijo zamejci? Kaj bomo morali storiti, da bi bolj opozorili nase?

- Na žalost opažamo, da je vedenje o zamejstvu in izseljenstvu nasploh v Sloveniji, še posebej med mladimi, slabše, kot bi si želeli, zavesti o tem, da obstaja slovenska narodna skupnost na Hrvaškem, pa skorajda ni. Razlog za to je verjetno predvsem v tem, da je ta skupnost najmlajša, saj se je o njej začelo govoriti šele po letu 1990 oz. po nastanku samostojne Slovenije. Pri tej skupnosti, še posebej to velja za njen avtohtoni del, se najbolj poznajo negativne politike bivše Jugoslavije, znotraj tega pa še posebej značaj slovenske komunistične partije, ki ji za slovenstvo (še posebej v tem delu) ni bilo mar. Na Uradu Vlade Republike Slovenije za

Slovence v zamejstvu in po svetu si prizadevamo, da bi bile zamejske vsebine bolj prisotne v slovenskih medijih in v šolskih programih. Okrepili smo tudi našo prisotnost na Facebooku, prek katerega želimo predstavljati dejavnosti naših Slovencev tako v zamejstvu kot po svetu, prenovili pa smo tudi spletno stran www.slovinci.si, da je bolj privlačna tudi za mlajše. Zelo pomembno je, da se Slovenci na Hrvaškem, pa tudi drugod, tudi sami poskušajo čim bolj promovirati. S sodobnimi tehnološkimi možnostmi je to vedno lažje.

Že od sprejetja Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja opozarjamo, da je z njim slovenska skupnost na Hrvaškem nepravilno razdeljena na dvoje – na zamejce in Slovence po svetu. Zakaj se to ne spremeni?

- Ustava Republike Slovenije ločuje avtohtono slovensko poselitev v sosednjih državah ter rojake, ki izven Slovenije živijo zaradi migracij. Temu sledi tudi navedeni zakon in vsa ostala relevantna zakonodaja. Ločevanje različnih skupnosti glede na njihove značilnosti omogoča

Slovence na Hrvaškem bi želela spodbuditi, da bi pri naslednjih volitvah vendarle poskusili s svojim kandidatom. Mislim, da izvolitev manjšinskega poslanca iz vrst slovenske manjšine ni nemogoča.

najbolj pravično in učinkovito podporo matične domovine ter s tem tudi najboljše obete za ohranitev teh skupnosti. Tudi praksa drugih evropskih držav nam kaže, da je obravnava skupnosti glede na njihovo avtohtonost najbolj pogost in

najbolj učinkovit pristop k njihovi podpori in varstvu. Države, ki koncepta avtohtonosti ne priznavajo, tega ne počno iz širokogrudnih razlogov, ampak ravno

obratno. Bodisi manjšin sploh ne pri-
znavajo oz. jih ne želijo poimenovati,
ali pa so v pravne akte navedli množico
različnih manjšin, s čimer razvodenijo
svoje obveznosti do največjih manjšin.
Na Hrvaškem je situacija v primerjavi z
ostalimi zamejstvi nekoliko specifična,
saj slovenski jezikoslovci do razpada
Jugoslavije niso smeli popisovati nare-
čij ob republiški meji. Tako se dolgo ni
točno vedelo, do kje vse sega slovenska
poselitev na Hrvaškem. Žal ta siva lisa
v veliki meri vztraja še danes, iz tega pa
izvirajo tudi splošno nepoznavanje in
različni nesporazumi.

**Raziskovalci slovenstva na Hrvaškem
ugotavljajo, da je številčno upadanje
slovenske skupnosti na Hrvaškem tudi
posledica „izgubljene generacije“ na-
ših rojakov, ki niso negovali znanja
materinščine. Kako bi lahko ublažili
posledice tega pojava, ko starši ne pre-
našajo naprej znanja slovenščine na
svoje otroke?**

- Izgubljeno generacijo bo težko nado-
knaditi, zato me toliko bolj veseli, da se
vse več otrok na Hrvaškem odloča za
učenje slovenskega jezika, prav tako se
jih vse več odloča tudi za študij v Slove-
niji. Oboje je najboljša pot za ohranjanje
znanja slovenščine, seveda si pa vsi že-
limo, da bi se ti, ki se trudijo naučiti oz.
ohranjati slovenski jezik, tudi aktivno
vključevali v slovenska društva. Podpora
skupnosti je namreč zelo pomembna pri
ohranjanju identitete, pa tudi jezika. To
tudi pomeni, da je potrebno v društvih
vedno znova iskati načine delovanja, ki
so za njene člane zanimivi, še posebej za
mlade. Če se namreč nekdo v društvu
ne najde in se od skupnosti oddalji, ga
je zelo težko ponovno navdušiti za stvar
in pritegniti nazaj.

**Slovensko manjšino v hrvaškem parla-
mentu zopet, že drugi mandat, pred-
stavlja poslanka albanske manjšine, ki
ji za našo skupnosti ni mar. Rešitev bi
bila sprememba volilne zakonodaje za
pripadnike manjšin. Boste na to opo-
zorili pri stikih s hrvaškimi oblastmi?**

- Veseli me, da je bila tokrat v sabor iz-
voljena Slovenka vsaj na listi hrvaške
politične stranke. **Barbara Antolič Vu-
pora** je kot poslanka zelo zavzeta za pra-

vice slovenske manjšine in z njo odlično
sodelujemo.

Lahko računate, da bom v stikih s hr-
vaškimi oblastmi načela tudi to vpraša-
nje, menim pa, da ima tukaj pomemb-
no vlogo in nalogo tudi manjšina sama.
Sama bi želela spodbuditi Slovence na
Hrvaškem, da pri
naslednjih volitvah
vendarle poskusite s
svojim kandidatom.
Če bi s pripravami
začeli pravočasno
ter poskušali nago-
voriti čim več po-
tencialnih volivcev,
mislim da izvolitev
manjšinskega poslanca iz vrst slovenske
manjšine ni nemogoča.

**V ospredju delovanja slovenskih dru-
štev na Hrvaškem so kulturno delova-
nje, založniški projekti in druženje –
zaradi koronske krize je zdaj predvsem
slednje okrnjeno. Lahko društvom
pomagate s kakšnimi predlogi, kako
prebroditi to krizo in zadržati svoje
aktivnosti?**

- Korona kriza je prizadela vse slovenske
skupnosti, tako v zamejstvu kot po sve-
tu. Že mesece se tako društva ne sesta-
jajo, prav tako ni mogoče izvajati načr-
tovanih dogodkov. Vse to je zelo slabo,
saj se vsi zavedamo, kako pomembni so
osebni stiki tudi za ohranjanje identitete
in občutka pripadnosti skupnosti. Vsi si
torej želimo, da bi se situacija čim prej
normalizirala in bi lahko spet na polno
zadihal. Dajati nasvete, kako naj neka
skupnost ali društvo deluje, je zelo ne-
hvaležno, saj je dinamika pri vsakem

nekoliko drugačna. Vsekakor opažamo,
da so številne slovenske skupnosti s pri-
dom izkoristile sodobno tehnologijo ter
redno organizirajo različne spletne do-
godke, virtualna druženja itd, ter da so ta
zelo dobro sprejeta. Veseli nas, da so se
v tem »virtualnem« svetu angažirali tudi

mladi, kar je dobra
popotnica za čas
»po tem«. Ob tem
bi izpostavila mor-
da še eno pozitiv-
no stvar – pestrost
kulturnega življenja
naših rojakov lah-
ko prek virtualnega
sveta začutimo tudi

mi, ki živimo v matični domovini.

**Slovenski dom v Zagrebu je letos marca
prizadel tudi potres. Prostori, v katerih
društvo deluje že 71 let, so v lasti hrvaške
vlade. Slovenski dom si že leta prizadeva
za odkup teh prostorov, s čimer bi Slo-
venci v Zagrebu zares dobili „svoj“ Slo-
venski dom, stičišče vsega slovenskega v
hrvaškem glavnem mestu. Lahko pri teh
prizadevanjih računajo na vašo pomoč?**

- Če bi Slovenci v središču Zagreba dobili
svoj lastniški prostor, bi bil to zares velik
uspeh. Če se bodo za to kazale realne mo-
žnosti, vsekakor lahko računate na podpo-
ro našega urada.

**Se vam zdi, da uradna slovenska politi-
ka pri urejanju odnosov s Hrvaško, raz-
mišlja o tem, kako bo kakšna odločitev
vplivala na življenje slovenske manjšine
na Hrvaškem?**

- Srčno upam in želim, da tako razmišlja.
Zame je to zagotovo zelo pomembno in
imam ta vidik vedno pred očmi.

**Ste že brali Novi odmev? Kakšni so vaši
vtisi o našem glasilu?**

- Seveda! Na urad seveda dobivamo izvo-
de Novega odmeva, za kar se vam tudi to-
plo zahvaljujem. S sodelavci vedno z za-
nimanjem preberemo vsako številko, saj
se tudi prek tega seznanjamo s pestrim
delovanjem Slovencev v tem delu Hrva-
ške. Naj ob tej priložnosti vašemu glasi-
lu zaželim vse dobro, sodelavcem, ki ga
ustvarjate, pa še veliko zagona in odličnih
prispevkov!

(tbb)

Izmenjujemo veščine v Lovranu

Končno so bile izpeljane dolgo načrtovane ustvarjalne delavnice v organizaciji slovenskih društev Snežnik iz Lovrana in Slovenski dom Zagreb. Med 14. in 18. septembrom so v Lovranu veščine izmenjevale predstavnice petih društev.

Skoraj leto dni je bilo treba čakati, da so bili izpolnjeni pogoji za srečanje ter izmenjavo znanj in izkušenj ustvarjalnih članic več društev. Na koncu so podjetni gostitelji iz Lovrana premagali vse ovire, naredili načrt in program delavnic, ki so jim nadeli ime Izmenjujemo veščine, zagotovili ustrezen prostor za delo ob spoštovanju vseh predpisanih ukrepov za preprečitev morebitnega prenosa virusa korone in bili na splošno popolni gostitelji.

V programu je sodelovalo pet slovenskih društev. Iz Oljke Poreč sta prišli **Anita** in **Ana**, iz puljske Istre: **Štefanija** in **Vesna**, iz Gorskega Kotarja Prezid **Saša** in **Fanika** ter iz Slovenskega doma Zagreb **Božena** in **Stanka**. Gostitelji pa so bili **Branka**, **Božena** in **Emilija**. Program je vodila **Branka Širola**, vodja ustvarjalne delavnice iz Snežnika. Vsestranska in neutrudna Branka je poskrbela za vse in za udeležence delavnice skrbela kot mama, predsednik društva Snežnik Vasja Simonič pa je še posebej resno spremljal potek delavnice. Ustvarjalke iz slovenskih društev iz Pulja, Poreča, Prezida, Lovrana in Zagreba so z izjemno voljo izpeljale načrtovani program petdnevne delavnice, katere namen je bil, da se medsebojno seznanijo z različnimi spretnostmi. Članice vsakega od društev so

Kolegica Anita iz Poreča prikazuje izdelavo filca z mokro tehniko.

druge udeleženke spoznale in poučile z eno od veščin, ki jo najbolj obvladajo. V Lovranu se je bilo mogoče naučiti in uporabiti znanje izdelovanja skulptur iz cementa in blaga, vezenja na platnu, izdelave klobučevine s suho in mokro tehniko, izdelave originalnih lutk v slovenskih narodnih nošah in sestavljanja ter oblikovanja šopkov. Po delavnici so bila dela razstavljena v prostorih gostitelja, slovenskega društva Snežnik.

Razstavo je predstavil Vasja Simonič. Poudaril je, da so udeleženke resno in marljivo delale, zato lepi izdelki niso presenečenje. Posebej je izpostavil, da je bila ob izmenjavi znanj in veščin to tudi priložnost za prijetno druženje in navezovanje prijateljskih vezi med članicami slovenskih društev. Udeleženke delavnice so se gostiteljem zahvalile za gostoljubje z upanjem, da se bodo takšna srečanja nadaljevala tudi v prihodnje, saj se s tem krepi povezanost slovenskih društev na Hrvaškem.

Obiskovalci so si z zanimanjem ogledali rezultate petdnevnega dela in jih pohvalili. Ob koncu srečanja pa je bil še čas za veselo druženje ob zvokih harmonike in lepih slovenskih pesmih.

Stanka Novković 🇸🇮

Udeleženke kreativne delavnice s svojimi razstavljenimi deli. Obe foto: Snežnik, Lovran

Novo šolsko leto

Začel se je dopolnilni pouk slovenščine v SKD Ajda v Umagu

Z novim šolskim letom se je v sredo, 9. septembra, začel tudi dopolnilni pouk slovenskega jezika pri Slovenskem kulturnem društvu Ajda v Umagu, ki ga organizira in financira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo. Pouk poteka vsako sredo pod vodstvom učiteljice **Vide Srdoč** in sicer v dveh skupinah, začetni in nadaljevalni. V vsaki skupini je po devet udeležencev, kar je v skladu s higienskimi priporočili za preprečevanje širjenja novega koronavirusa. Hvaležni smo Ljudski univerzi (POU) Ante Babić Umag, da nam omogoča brezplačno uporabo učilnice. Ob koncu šolskega leta se učenci radi udeležijo poučnega izleta po različnih krajih v Sloveniji in tako spoznavajo našo kulturno dediščino in naravne lepote. Veseli pa nas tudi, da vsako leto sodelujejo na naših proslavah ob Prešernovem dnevu in na obletnicah društva.

Pouk slovenskega jezika in kulture že drugo leto zapored poteka tudi v okviru hrvaškega šolskega sistema (po modelu C) kot izbirni predmet na Osnovni šoli Marije in Line v Umagu. Poučuje ga **Darja Čubrić**.

Vsem udeležencem pouka slovenščine želimo uspešno in prijetno nabiranje novega znanja!

Vesna Šereš 🇸🇮

Učenci pouka slovenskega jezika z učiteljico Vido Srdoč (druga z leve). Foto: Vesna Šereš

Slovenci na Hrvaškem se neradi izpostavljajo kot pripadniki manjšine

Reška enota Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane je za zdaj edina znanstveno-raziskovalna ustanova, ki kontinuirano raziskuje slovenstvo na Hrvaškem. Položaj in delovanje slovenske skupnosti na Hrvaškem je leta 1991 začela dr. Vera Kržišnik- Bukič, zdaj pa to nadaljuje dr. Barbara Riman.

Na Inštitutu za narodnostna vprašanja (INV) je bilo 15. julija predstavljeno Raziskovanje slovenstva na Hrvaškem in rezultati dosedanjega dela, ko gre za raziskovanje problematike slovenstva. Posebej

S predstavitev Raziskovanje slovenstva na Hrvaškem: Sonja Novak Lukanovič in Barbara Riman (z leve). Foto: Kristina Riman

je bil izpostavljen pomen reške enote Inštituta, ki je bila ustanovljena leta 2017.

Letos se raziskovanje kljub težavam zaradi Covida-19 nadaljuje. Tako je bila izvedena anketa med pripadnicami slovenske skupnosti na Hrvaškem, na podlagi katere je v pripravi prispevek z naslovom (Izgubljene) Slovenke na Hrvaškem. Odgovori anketirank bodo služili raziskavi o položaju in načinu življenja Slovenk, njihovemu vključevanju v družbo in spopadanju z izzivi, s katerimi se pri tem srečujejo. Poudarek je na položaju slovenskih žensk na območju Zagreba in Zadra.

Sodelavci INV - enota Reka so na 24. mednarodni znanstveni konferenci „Nacionalne manjine, migracije i sigurnost“ predstavili izsledke raziskave pod naslovom *Aktualna politička situacija medu pripadnicima slovenske nacionalne manjine u Hrvatskoj*. V raziskavi, ki je potekala lani in deloma letos, so bili analizirani rezultati lanskih volitev za

predstavnik in svete manjšin na Hrvaškem ter rezultati letošnjih parlamentarnih volitev. Potrdilo se je, da so člani slovenske skupnosti na Hrvaškem apolitični in se nasploh neradi izpostavljajo kot pripadniki slovenske manjšine. Njihova neaktivnost v politiki vpliva na slabši položaj manjšine, kar se kaže predvsem pri uresničevanju določenih pravic. Vključenost pripadnikov manjšin v javno politično življenje je namreč izjemno pomembno za položaj manjšine v družbi.

Omeniti pa velja še en dogodek, na katerem so bila predstavljena znanstvena dela na temo vloge in položaja Slovencev na Hrvaškem. V Pulju je bil septembra na konferenci Naša sloga (1870 – 2020) predstavljen prispevek o vlogi časopisa Naša sloga pri dožemanju nacionalne, politične in kulturne identitete Slovencev v Istri pred prvo svetovno vojno. Prispevek je nastal kot del raziskave o slovenstvu v obmejnih krajih Istre in Kvarnerja. (br)

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem

V ospredju gospodarske teme

Predstavniki Zveze so se 8. julija na Reki sestali s predstavniki Slovenske gospodarske zveze iz Celovca (SGZ). Na sestanku je bilo predlagano, da bi slovenskim obrtnikom, OPG-jem in podjetnikom s področja alpsko-jadranske regije pomagali pri predstavitvi njihovih izdelkov oz. storitev v drugih regijah ter s tem prispevali k njihovi prepoznavnosti in širitvi na tuje trge.

Predstavniki SGZ in Zveze so se istega dne sestali tudi z vodstvom županijske enote Hrvaške gospodarske zbornice (HGK ŽK Rijeka). SGZ in HGK ŽK sta že leta 2018 podpisali sporazum o sodelovanju, ki naj bi ga v prihodnje še okrepili.

Zveza nadaljuje tudi s sodelovanjem pri projektu M.A.J. – Mreža Alpe Jadran, namenjenemu mladim v zamejstvu. Trenutni dogodki za mlade so prilagojeni razmeram

in potekajo v obliki webinarjev (seminarjev prek spleta). Tak dogodek je bil 9. julija, ko je bila gostja **Kristi Hodak**, slovenska oblikovalka, ki že več let živi in dela v Londonu

in je predavala na temo Poklici prihodnosti. Predvideno je, da bi bila Zveza organizator dveh webinarjev v mesecu oktobru.

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem se aktivno pripravlja tudi na ustanovitev gospodarskega društva na Hrvaškem. Na to temo je bilo več sestankov s predstavniki Poslovnega kluba Partneri, Jadranskega galenskega laboratorija (JGL d.d.) in SGZ-ja. Predsednica Zveze dr. **Barbara Riman** se je 5. septembra udeležila spominske slovesnosti ob

77. obletnici osvoboditve taboriščnikov iz italijanskega fašističnega koncentracijskega taborišča Kampor na otoku Rabu.

Saša Kernjak Zubović

Udeleženci sestanka v reški enoti Hrvaške gospodarske zbornice. Foto: HGK

Zaradi trenutne epidemiološke situacije je bilo vodstvo Zveze primorano odpovedati tradicionalno 17. vseslovensko srečanje, načrtovano za 5. september v Parku Golubinjak. Zdravje članov društev in posledično tudi njihovih družin je namreč na prvem mestu, in v trenutni situaciji moramo biti odgovorni do sebe in drugih. Vsekakor pa si vsi želimo čim prej normalizacije razmer in nadaljevanje tradicije medsebojnega druženja in povezovanja.

V Prezidu nastaja Vzorčna turistično-izobraževalna kmetija

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano sta pristopila k skupnemu projektu Vzorčne turistično - izobraževalne kmetije Gorski Kotar v kraju Prezid v Gorskem Kotarju. Ministrici Helena Jaklitsch in Aleksandra Pivec sta dokument o podpori temu projektu podpisali 23. septembra.

Republika Slovenija je pred tremi leti sklenila pristopiti k projektu Vzorčne turistično izobraževalne kmetije, ki bo postala večnamenski center. Poleg kmetijske in turistične dejavnosti bo v tej stavbi kulturno, izobraževalno in informativno središče gorskokotarskih Slovencev s sedežem v Prezidu. Slovenija s tem podpira razvoj slovenske narodne skupnosti v Gorskem Kotarju, ki zdaj nima ustreznih lastnih prostorov za srečevanja. Ministrica dr. Jaklitsch je ob podpisu poudarila, da gre za projekt, ki je izjemnega pomena za tamkajšnjo avtohtono slovensko skupnost, v sodobnih časih, tudi zaradi odmaknjenosti od mestnega vrveža, pa ima tudi velik turistični potencial. »Slovenska narodna skupnost v teh krajih je v zadnjem desetletju doživela pravi preporod, zato nas veseli, da se ob pestrem kulturnem delovanju povečujejo gospodarske aktivnosti,« pravi ministrica. Ker je to območje precej oddaljeno od urbanih in jezikovno vplivnih centrov, se je tu najbolj obdržala jezikovno avtohtona govornica slovenskega jezika.

Da gre pri projektu vzpostavitve vzorčne kmetije za primer do-

bre prakse dokazuje vzorčna kmetija, ki z namenom krepite slovenske identitete med Porabskimi Slovenci že nekaj let deluje v Gornjem Seniku na Madžarskem. (dab)

Ob podpisu aneksa. V ospredju Aleksandra Pivec in Helena Jaklitsch (z leve). Foto: UVSZS

Izlet na Vransko jezero in okolico

Prvo soboto v septembru smo se članice in člani SKD Lipa Zadar odpravili na izlet v Ornitološki naravni park Vransko jezero, Maškovića han, hrib Kamenjak ter naravni fenomen Prosika in Pakoštane. Izlet je vodila **Marija Balen**, ki se je potrudila, da nam je bilo lepo in udobno. Napolnili smo si baterije in nabrali novih moči med druženjem v čudoviti naravi. *Marija Ivoš*

Slovenci iz Zadra na izletu v sklopu projekta Šola v naravi.

Na stičišču Jadranskega morja in Vranskega jezera. Obe foto: Rafaela Štulina

Puljski pevski zbor Encijan praznuje 15 let

Novembra bo minilo 15 let od začetka delovanja mešanega pevskega zbora Encijan pri Slovenskem kulturnem društvu Istra v Pulju. Zbor, ki ga trenutno sestavlja 20 pevkv in 15 pevcev, vodi dirigentka Ina Cerovečki.

Na pobudo nekaterih članov je leta 2005 vodstvo Slovenskega kulturnega društva Istra angažiralo zborovodkinjo, profesorico **Paolo Stermotič**, ki je bila pripravljena delati z začetniki, saj nihče od

Zbor sodeluje tudi z glasbeniki. Kot korepetitorica je bila nekaj let z nami pianistka **Tea Siladi**, potem se nam je pridružil **Sandro Vešligaj** in za njim **Ema Ulemek**. Na nastope je zbor vabil tudi druge glasbe-

citrah iz Slovenije, profesor **Peter Napret**. Zvoki njegovih citer še kako prispevajo k »slovenskemu zvenu« nekaterih pesmi, ki jih pojemo.

Zbor se je nekajkrat udeležil Tabora slovenskih pevskih zborov v Stični, zadnja leta pa redno nastopa na prireditvi Primorska poje. Z veseljem se odzovemo tudi vabilom na gostovanja pri slovenskih društvih na Hrvaškem, tako da smo obiskali že skoraj vsa. Gostovali smo tudi pri društvih Slovencev v Trstu, Banja Luki, Novem Sadu in v Beogradu, nastopali v Italiji, v Avstriji in Franciji, in seveda večkrat v Sloveniji.

Pred dvema letoma je vodenje zbora prevzela mlada, a sposobna **Ina Cerovečki**, s katero se je zbor dokaj hitro »ujel«.

Zbor zdaj sestavlja 35 pevcev, 20 članic in 15 članov. V ponos nam je, da slovenske pesmi z nami prepevajo tudi člani drugih narodnosti. To posebej cenimo in smo vsem zelo hvaležni, saj slovenska pesem iz več grl mogočnejše zveni.

Glasba nas združuje in plemeniti. Smo družba veselih ljudi in se med seboj dobro razumemo. In to nam je spodbuda, da precejšen del prostega časa radi prebijemo na vajah in z veseljem nastopamo.

Klaudija Velimirović 🇺🇦

Encijan na celovečernem koncertu v Rogaški Slatini. Foto: SKD Istra, Pulj

14-ih prijavljenih ni imel izkušenj z zborovskim petjem. Imeli smo veliko sreče, dobili smo namreč dirigentko z dolgoletnimi izkušnjami.

Leta 2007 je bila pod okrilje našega Društva sprejeta pevska skupina Alta Marea, ki je pred tem delovala v drugem okolju. Sestavljalo jo je kakih 15, sicer od nas večinoma mlajših, a izkušenih pevcev, kar je veliko pripomoglo k našem napredovanju. Od samega začetka je dirigentka nešteto krat ponovila, da »zbor ne sme biti skupina statičnih figur, ki interpretira zgolj note. Pevce ali pevka mora dati nekaj več. Mora dojeti sporočilo pesmi in ga s celim svojim bitjem prenašati občinstvu.« Čustva, ki jih zbor pošilja v avditorij, so tisto, kar publiko animira in pri njej vzbuja pozitiven odziv. Ta izmenjava energije ustvarja posebne vezi med zborom in poslušalci in od tod vse uspešnejši nastopi zbora Encijan.

Ime smo si izbrali že na samem začetku. Za tiste, ki tega ne vedo: encijan je prekrasen, ne velik cvet, ki v maju s svojo modrino dobesedno obarva nekatere planote v Sloveniji.

nike, dolga leta sta nas spremljala violinist **Silvano Kalagac** ter kitarist in mandolinist **Alen Bellulo**, sedaj pa violinist (in pevec) **Srečko Savretič** ter kitarist **Tomo Divić**. V posebno čast nam je, da se našem vabilu večkrat odzove tudi vrhunski mojster na

Zbor Encijan v cerkvi Gospe od Mora v Pulju. V ospredju zborovodkinja Ina Cerovečki. Foto: Goran Šebelić

Razigrano poletje v reškem društvu

Uspelo nam je! Kljub epidemiološkim ukrepom smo tudi letos, že četrtrič zapored, uspešno organizirali in tudi izpeljali „Poletje v Bazovici“. V treh tednih se je zvrstilo veliko likovnih in dramskih delavnic, tako poučnih kot tudi zelo zabavnih.

Delavnic, ki so se začele 6. julija, se je udeležilo 36 otrok, starih od 5 do 12 let, v treh skupinah od 10 do 12. Vsaki skupini je bil namenjen en teden, program pa je bil za vse enak. Prijetne majhne skupine, polne veselja in volje do zabave.

Vsak dan se je začel enako: s kratkim pogovorom na različne teme, z malo telovadbe skozi igre in z obilnim zajtrkom. Potem pa delavnice, zelo različne, od predstav do petja in risanja.

Obiskali so nas KUD Galerija CCU iz Ljubljane in nam pričarali odlično zabavo s klovnosno in Teater Oz iz Brseča, s katerim smo ustvarjali delavnico Vesoljci. Otroci so spletli pajkovo mrežo prijateljstva in si potem zamislili svojega vesoljca in osmislili svoj planet. Kot zanimivost velja povedati, da si je večina otrok zamislila vesoljce, ki so bili zelo podobni ljudem in so imeli zelo človeške lastnosti.

Povezali smo glasbeno in likovno delavnico, otroci so risali z vodenimi barvicami po taktih glasbe. In tu je treba dodati, da imamo vesele otroke, kajti v glavnem so prevladovali svetle barve.

Po delavnicah smo imeli še en prijeten del dneva - kosilo. Po kosilu pa počitek. Ker pa smo bili še polni energije, smo počitek

izkoristili za gledanje risank. Verjetno ni treba poudarjati, da se je bilo včasih kar težko dogovoriti, katero risanko bomo gledali. Če komu risanka ni bila všeč, pa je čas izkoristil za spanje. Smo pa tudi risali, izdelovali plakate, uživali v skupinskih igrah, poslušali pravljice. Preden so prišli starši in skrajšali zabavo...

Kar nekaj časa smo preživeli na prostem: se lovili, kradli zemljo, igrali med dvema ognjema, ristanc, balinali in še kaj bi se našlo.

Naše poletje se je končalo 24. julija. Ob koncu vsakega tedna smo tudi uspešno izpeljali predstavo, čisto takšno, kot so nam jo pokazali člani KUD Galerija. Veste kaj, bila je veliko boljša kot njihova!

Ker pa imamo res ustvarjalne otroke se je porodila zamisel o dramsko-likovni skupini, ki nosi ime „Mojca Pokraculja“! Naša „Mojca Pokraculja“ se sestaja ob ponedeljkih ob 17.30 v klubski sobi KPD Bazovica. Toplo vabljeni!

Naj še prišepneva: v pripravi so že „Jesenske počitnice v Bazovici“ in „Mala planinska šola“. Do takrat pa topel objem in veliki pozdrav!

Darja Čubrić

Sandra Grudenić 🇺🇸

„Poletje v Bazovici“. Foto: Darja Čubrić

Utrinek z delavnice Vesoljci. Foto: Michelle Samardžić

Člani splitskega Triglava na vrhu prekrasnega Biokova

Poletje se bliža h koncu. Nedelja 6. september, jasno jutro, sonce vzhaja, obeta se dan, kakršnega si lahko le zaželiš. In kot naročen za obisk naravnega parka Biokovo.

Nadenemo si nahrbtnike na ramena in pot pod noge v park narave Biokovo. Tako blizu nam je, pa nikoli ni dovolj časa za to brhko lepoto. Zaradi izjemne lepote je bilo gorovje Biokovo leta 1981 uvrščeno na seznam naravnih parkov. Njegov vrh, Sv. Jure je 1762 metrov nad morjem. Z njega se proti nebu dvigajo televizijski oddajniki.

Do vrha pelje Biokovska cesta, dolga 23 km, najvišja asfaltirana cesta na Hrvaškem. Razen kotanj in vrtač, številnih kraških jam in votlin, gorskih vrhov, ki se vzpenjajo na vse strani, sta na

Biokovu bogata flora in favna, veliko rastlin, ki rastejo samo na tem območju, ponekod celo deli pragozdov topolov in borov, ki nudijo čudovito senco za počitek.

Letos so na jugozahodnem delu naravnega parka Biokovo, v predelu Ravna vlaška na nadmorski višini 1228 m odprli enkratno razgledišče Skywalk. „Nebeško sprehajališče“ v obliki podkve se nahaja nad prepadom in visi na navpični steni, ima steklena tla, po katerih hodiš in je resnično izzivalno.

Prvi negotovi koraki po „Nebeškem sprehajališču“ te dvignejo

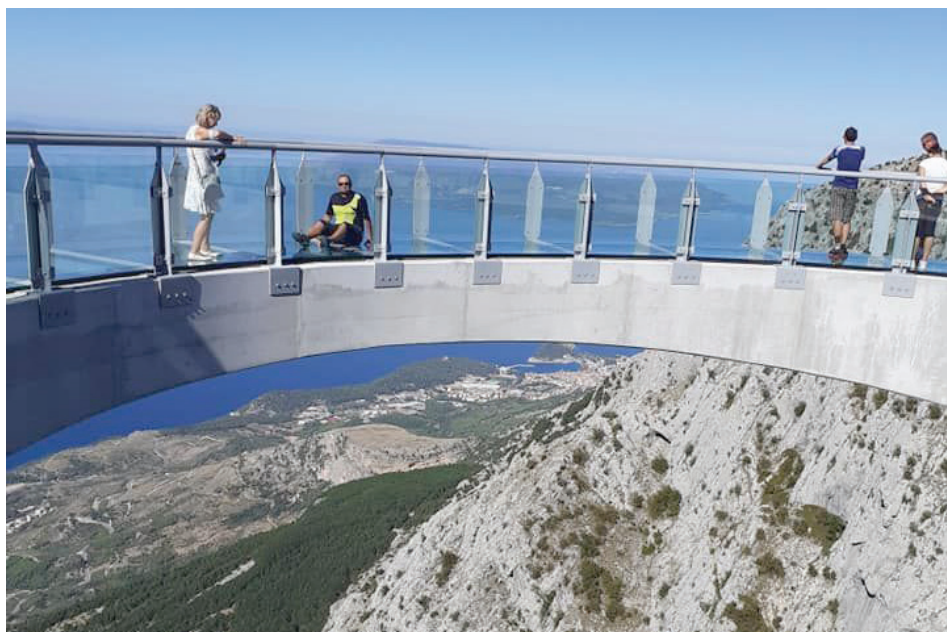
v neskončne višave, kot ptica razprostreš krila in brez diha vpijaš lepoto okoli sebe. Pod teboj je prepad, nad teboj neskončno nebo, pogled pa sega preko makarskega primorja, čez otoke, tja do Italije.

Zapustimo Skywalk in si v senci krošenj privoščimo obilno malico, ki nam bo dala moči pot proti naši naslednji postaji - Vrgorcu.

Biti tako blizu rojstnega mesta našega velikana, barda Tina Ujevića, pa ne obiskati njegovega rojstnega kraja, bi bil greh. Njegov „Notturmo“, „Visoki topoli“, „Odhod“ so pesmi, ki nas spremljajo vse življenje. Hvala, Tin! Odhajamo polni miru in radosti iz tega malega mesta velikega človeka, Tina Ujevića - pesnika.

Lahkotno, kot ptice, se usmerimo proti Splitu in si obljubimo: k lepotam Biokova se bomo še vrnili.

Ana Šušmelj 🗨️

Cilj članov planinske sekcije je dosežen: pogled na neskončne višave z enkratnega razgledišča Skywalk – Nebeškega sprehajališča. Foto: SKD Triglav, Split

In memoriam

13. oktobra je umrl pionir sodobne ortodontije na Hrvaškem in v Jugoslaviji dr. Zvonko Poje

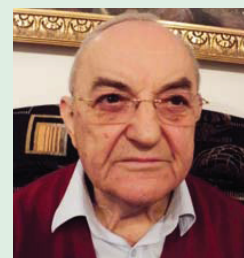
Dr. Poje je v Zagrebu odprl prvo ambulanto za fiksne ortodontske aparate v tedanji Jugoslaviji. Poučeval in predaval je ortodontsko medicino na stomatološki fakulteti mnogim študentom, bil je redni in zaslužni profesor, član Hrvaške akademije medicinskih znanosti in primarij.

Zvonko Poje se je rodil leta 1934 v Podplanini, vasi na levem bregu Čabranke, v občini Loški potok na Kočevskem. Po nižji gimnaziji v Kočevju je v Zagrebu končal srednjo zobotehnično šolo, se vrnil v domače kraje in se čez nekaj let spet odpravil v hrvaško prestolnico, in sicer študirat na Stomatološko fakulteto. Po študiju je ostal v Zagrebu, čez nekaj let dobil štipendijo danske vlade za specializacijo na Royal Dental Collegu v Kopenhagenu, od koder je v takratno Jugoslavijo prinesel prve izkušnje in znanje iz fiksne ortodontije. Delal je na Stomatološki fakulteti v

Zagrebu, Zavodu za ortodontijo in Kliniki za stomatologijo KBC-ja Zagreb. Njegova področja dela in raziskovanja so bile mobilna in fiksna ortodontija, razcep čeljusti in orofacialna genetika.

V zgodnjih letih bivanja v Zagrebu je občasno zahajal v Slovenski dom in bil 4 leta član Mešanega pevskega zbora Slovenski dom. V Intervjuju za 48. številko Novega Odmeva je profesor Poje med drugim dejal: »Seveda moramo vedeti, od kod smo. Korenine so korenine. Tega se zavedamo in zlasti tisti, ki smo rojeni v Sloveniji, tega ne pozabimo. V Zagrebu je veliko Slovencev. Imamo slovenske korenine, a smo se prilagodili okolju v katerem živimo. (...) Po mojem je tako: če dobiš hrvaško državljanstvo, si Hrvat. Kar imaš v sebi, pa je tvoja stvar.«

(dab) 🗨️

Glavna tema ukrepi proti širjenju virusa

Potem ko je po odstopu prejšnje vlade Slovenija marca dobila novo vlado pod vodstvom Janeza Janše, so se visoki vladni predstavniki Slovenije in Hrvaške začeli pogosteje sestajati. Deloma je to narekovala pandemija Covida-19, s katero se države lažje spopadajo, če se o ukrepih dogovarjajo in med seboj usklajujejo.

Kmalu po hrvaških parlamentarnih volitvah (10. julija) sta se na Otočcu prvič sešla predsednika vlad **Janez Janša** in **Andrej Plenković**. Že sestava delegacij je bila zgovorna, saj so bili v delegacijah tudi pomembni strokovni svetovalci vlad za področje zdravstva oziroma boja s pandemijo. Kot so povedali po srečanju, so se pogovarjali samo o tej temi. Izmenjali so informacije o epidemiološki situaciji v obeh državah ter o ukrepih, ki sta jih državi že sprejeli ali sta jih nameravali sprejeti, da bi življenje potekalo kolikor toliko normalno tudi v času turistične sezone.

Ta tema je je prevladovala tudi ob obisku (28. julija) hrvaškega zunanjega ministra **Gordana Grlića Radmana**, ki je Slovenijo izbral za svoj prvi obisk v novem mandatu, čeprav je bila takrat epidemiološka slika v obeh državah razmeroma dobra, Hrvaška pa je, glede na razmere in druge države, že beležila kar soliden turistični obisk. Še posebej iz Slovenije.

V času počitnic, julija in avgusta, je bil na mejah spet vzpostavljen normalen režim. Slovenija je namreč kmalu po izbruhu epidemije uvedla obvezno karanteno za vse, ki so prihajali ali se vračali iz Hrvaške, ta ukrep pred poletnimi počitnicami najprej omilila, potem pa tudi odpravila. Ker za prehajanje meje ni bilo nobenih ovir, so številni slovenski državljani za preživljanje počitnic tradicionalno izbrali Hrvaško. Po podatkih Hrvaške turistične zveze so bili Slovenci do konca avgusta po številu obiskov in nočitev na drugem

mestu med tujimi gosti na Hrvaškem. Kmalu za Nemci in daleč pred Poljaki in Čehi. Če je bil celotni obisk tujcev na približno polovici lanskega, je bil slovenski na 80 odstotkih. To govori v prid trditvi, da se Slovenci in Hrvati dobro razumejo.

Kar pravi tudi hrvaški zunanji minister **Grlić Radman**. „Če se ljudje dobro razumejo, zakaj se tudi politiki ne bi?“ se je vprašal zunanji minister **Grlić Radman** v začetku septembra v intervjuju za STA, v katerem je odgovarjal tudi o odprtih vprašanjih med državama. „Treba jih je zapreti, to pa lahko naredita z dvostranskimi pogovori“, je ponovil znano stališče Zagreba.

Pogoste dvostranske pogovore prakticirata **Borut Pahor** in **Zoran Milanović**, ki sta se kot prva predsednika držav skupaj udeležila spominske slovesnosti na mestu nekdanjega taborišča na Rabu (5. septembra), o čemer posebej pišemo na strani 21.

A odprta vprašanja, vključno z mej-

nim, so za zdaj še v ozadju. Medtem ribiči na obeh straneh še vedno prejemo kazni zaradi prestopov mejne črte v Piranskem zalivu, ki jo državi vidita vsaka po svoje. Smo pa medtem dobili prvo sodbo in sicer je Visoko sodišče za prekrške v Zagrebu v začetku avgusta slovenskega ribiča **Silvana Radina** in njegovo ženo oprostilo obtožbe nezakonitega ribolova v hrvaških teritorialnih vodah. Sodba je že pravnomočna.

Da je v političnih odnosih med državama morda nekaj več topline potrjuje tudi večkrat ponovljeno stališče, da Slovenija podpira vstop Hrvaške v Schengensko območje. Državni sekretar v notranjem ministrstvu **Franc Kangler** je to zagotovil hrvaški kolegici **Tereziji Gras** na sestanku v Ilirski Bistrici (11. avgusta) in pojasnil, „da bo tako lažje že na zunanji meji Evropske unije preprečevati ilegalne migracije“.

(dab)

Predsednika vlad Janša in Plenković na Otočcu (foto: Vlada RH)

Pahor in Milanović skupaj na Rabu

5. septembra je bila na Rabu spominska slovesnost ob 77. obletnici osvoboditve nekdanjega italijanskega fašističnega taborišča Kampor, ki sta se je med drugimi udeležila tudi predsednika Slovenije in Hrvaške, Borut Pahor in Zoran Milanović ter k spomeniku žrtvam fašističnega terorja položila venec.

To je bilo prvič, da sta se slovenski in hrvaški predsednik skupaj poklonila spominu na žrtve taborišča Kampor. Slovenski predsednik je v slavnostnem nagovoru dejal, da to dejstvo simbolizira pomen prijateljstva in skupnega zavedanja o potrebi

po ohranjanju spomina, ki naj bo tudi opomin. Ob tem je opozoril, da se »vsaka nestrpnost in sovraštvo začne z besedami in majhnimi dejanji, z malimi gestami zlobe, ki prerastejo v veliko zlo, preden se tega večina sploh zave. Tako se je zgodil fašizem, ki je tukaj na

Rabu pokazal svoj obraz«.

Po slovesnosti sta si predsednika v mestni knjižnici Rab ogledala tudi fotografsko-dokumentarno razstavo Poslednji svjedoci/Zadnji pričevalci, ki jo je pripravil Center za soočanje s preteklostjo Documenta, v programski režiji projekta Reka 2020 – Evropska prestolnica kulture.

Predstavniki slovenske manjšine iz Zagreba se letos nismo poklonili spominu na žrtve tega taborišča, saj zaradi znanih razmer in posledično slabšega odziva nismo organizirali odhoda na Rab. V minulih letih smo namreč septembra tradicionalno obiskali spominski park Kampor in položili venec k spomeniku, letos pa nam je to preprečila korona.

Agata Klinar Medaković/dab

Predsednika med ogledom razstave Poslednji svjedoci / Zadnji pričevalci. Foto: UPRS

Zoran Milanović in Borut Pahor na spominski slovesnosti ob obletnici osvoboditve fašističnega taborišča Rab. Foto: UPRS

Najbolj smrtonosno taborišče fašistične Italije

Razstava Poslednji svjedoci / Zadnji pričevalci (več na: <http://www.guardiansofthespoon.com/>) je skupni projekt novinarka Saše Petejan, fotografinke Mance Juvan in zgodovinarke dr. Urške Strla. Taborišče v Kamporju je bilo najbolj smrtonosno med sto taborišči, ki jih je postavila fašistična Italija v današnji Albaniji, Bosni in Hercegovini, Črni gori, Etiopiji, Hrvaški, Italiji, Makedoniji in Srbiji. V 14-ih mesecih v letih 1942 in 1943 je bilo v taborišču interniranih približno 15.000 Hrvatov, Slovencev in Judov, med katerimi je bilo okoli 1200 otrok. Zaradi trpinčenja, nehumanih pogojev, lakote in bolezni je umrla najmanj petina vseh internirancev. (UPRS)

Barbara Antolić Vupora: Biti moramo politično bolj aktivni

Hrvaška ima enega najboljših zakonov o pravicah narodnih manjšin. Potrudila se bom, da te pravice za slovensko manjšino ne bodo le mrtva črka na papirju.

Barbara Antolić Vupora v hrvaškem saboru. Foto: FB

Barbara Antolić Vupora je dolga leta zelo aktivna kot slovenska manjšinska predstavnica v varaždinski županiji, je podpredsednica slovenskega kulturnega društva Nagelj iz Varaždina. Na zadnjih parlamentarnih volitvah julija letos je bila v hrvaški sabor izbrana na listi stranke SDP. Pa vendar so jo slovenski mediji takoj vzeli »za svojo«, saj gre za prvo pripadnico slovenske manjšine na Hrvaškem, ki ji je uspelo priti v parlament. In kako ocenjuje pozornost, ki so ji jo ob tem namenili v Sloveniji?

- Iskreno povedano, ta pozornost me ni presenetila, kajti že desetletja delam za slovensko manjšino in ves ta čas, posebej v kampanji za parlamentarne volitve, pred tem pa tudi za evropske volitve, sem posebej poudarjala prav svojo pripadnost in s svojim delom si prizadevam

Morali bi biti bolj politično aktivni v strankah in si prizadevati skozi njih vplivati na življenje na Hrvaškem. Ko imaš vpliv na politično življenje neke države, imaš tudi vpliv na pogoje za obstoj in življenje manjšine.

za pravice slovenske narodne manjšine na Hrvaškem. Zato sem bila v Sloveniji verjetno deležna nekaj več pozornosti.

Slovenska manjšina na Hrvaškem ima po hrvaški volilni zakonodaji pravico do enega poslanca, ki predstavlja pripadnike petih manjšinskih narodov, albanske, bosanske, črnogorske, makedonske in slovenske manjšine. V zadnjih dveh sestavah parlamenta je bila to pripadnica albanske manjšine Ermina Lekaj Prljaskaj. Kako ocenjujete zakon, po katerem pripadniki manj številnih manjšin ne morejo priti do svojega poslanca. Je to pošteno?

- Pošteno ni, je pa tako. Na žalost ne verjamem, da je to mogoče spremeniti, kajti med manj številnimi manjšinami je slovenska še med manjšimi. Po popisu prebivalstva, ki bo naslednje leto, bi morda lahko prišlo do majhnih sprememb, ne verjamem pa, da bi šle te spremembe v korist Slovencev. Težko bo ohraniti obstoječe pravice, kaj šele, da bi jih razširili. Ker je volilni sistem pač tak kot je, bi naše napore morali usmeriti v drugo smer, da smo politično aktivni v strankah in da skozi njih skušamo politično vplivati na življenje tukaj na Hrvaškem. Ko imaš vpliv na politično življenje neke države, imaš vpliv tudi na ohranjanje manjšine in na to, da ji zagotoviš nujne pogoje za obstoj.

Druge manjšine se že leta zavzemajo za spremembo volilne zakonodaje. Poznamo predloge o nekakšnem krožnem sistemu, kjer bi si manjšine delile poslanca v saboru. Boste tudi vi, zdaj ko ste v saboru, opozarjali na nepoštenost volilnega zakona?

- Lahko doprinesem k temu. Vendar pa moram povedati, da ima hrvaška zakonodaja enega od najboljših zakonov za pravice narodnih manjšin. Mislim, da je to področje precej spolzko. Sama nisem zagovornica takšnih sprememb, kajti lahko bi šli po nagrado, dobili pa bi kazen.

Je nezmožnost izbrati čisto svojega poslanca tudi razlog za slab odziv manjšinskih volivcev na volitvah?

- Temu je zagotovo tako. Ljudje, ki ne morejo uresničiti svojega cilja, se niti ne odpravijo na pot. Tako tudi Slovenci tukaj na Hrvaškem. Slovenska skupnost nima možnosti uresničiti lastne politič-

ne ambicije in zato se niti ne trudi v tej smeri. Sprememba volilnega zakona je nekaj, kar bi to lahko spremenilo, vendar osebno menim, da obstajajo druge poti, ki jih še nismo prehodili in tudi sama predstavljam enega od načinov, kako je mo goče politično vplivati na urejanje vprašanja slovenske manjšine. Koliko bom lahko zagotovila uresničevanje pravic, ki so nam zakonsko zagotovljene, pa bomo videli. Verjamem, da bom lahko v tem mandatu za slovensko skupnost zagotovila tiste pravice, ki so zapisane, a jih ni bilo mogoče udejaniti.

Slovenska manjšina se na primer srečuje s težavami pri poučevanju slovenskega jezika v osnovnih in srednjih šolah, ker lokalne oblasti pogosto nimajo posluha za to. Četudi interes med prebivalci obstaja. Imate vi podobne izkušnje?

- Problem poučevanja slovenščine je sistemski. Zato, ker tudi kadra, ki je potreben za poučevanje, ni dovolj. Nedavno smo imeli primer v Pulju, ko so starši izpolnili anketo o interesu, pa učencem šola ni mogla zagotoviti učitelja slovenskega jezika. Tako, da pravic, ki so zagotovljene, dejansko ni moč udejanjiti. Ni dovolj anketa in priporočila občine ali županije, in da so ravnatelji šol in učenci za, če na koncu nimate kadra, ki bi lahko poučeval. To je le ena težava slovenske manjšine. Druga je na primer pri zaposlovanju. Nikoli ni zaživela tista pravica, po kateri se

Pravice pripadnikov manjšine so zagotovljene, a več jih ni mogoče udejanjiti. Npr.: tudi če se v nekem kraju vsi pristojni strinjajo in podpirajo uvedbo pouka slovenskega jezika v šoli, za katerega so zainteresirani številni starši, se pojavi problem, ker ne najdejo učitelja slovenščine. Tak primer se je nedavno zgodil v Pulju.

pripadnikom narodnih manjšin zagotavlja sorazmerna zastopnost v telesih državne uprave in pravosodja na določenem območju. Kopica stvari je, ki so v bistvu mrtva črka na papirju.

Glede na to, da imajo v sedANJI hrvaški vladi pomembno vlogo prav predstavniki manjšin, ali na splošno pričakujete boljši odnos vladajočih do manjšinskih vprašanj?

- Verjamem, da ja. Vendar gre tudi tukaj za to, kdo je večji in ima večjo moč. Srbska narodna manjšina je seveda najmočnejša, ima zagotovljen dober položaj svojih predstavnikov in s tem lahko tudi lažje izpolni večino svojih zahtev. Mi pa kot manjšina to naredimo težje in zato je naš položaj tudi nekako ob strani in se ne bo reševal tako hitro kot mogoče položaj nekaterih drugih manjšin.

Slovenski dom v Zagrebu si že leta prizadeva od hrvaške države odkupiti prostor, v katerem deluje že več kot 60 let. Pa se tudi tukaj stvari zatikajo... zakaj je temu tako? Jim morda lahko pri tem pomagate, ste jim pripravljeni pomagati in kako?

- Ni logično, da se to vprašanje sploh zastavlja! Da se ena manjšina bori za to, da bi imela pravico odkupiti svoj prostor! Kaj

še, če bi bilo vprašanje zastavljeno, kako komentirate to, da želi slovenska manjšina pridobiti ta prostor za svoje delovanje. Ta nelogičnost gre potem še dlje; da ni možnosti niti za odkup. Seveda se bom borila pri ministru za državno

premoženje **Darku Horvatu**. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** že vrsto let v to vlaga velike napore, tudi veleposlaništvo se je vključilo in druge inštitucije. Tudi sama se bom potrudila, da že v tem letu poskusimo narediti korak naprej in da se ta zadeva z odkupom premakne na točko, ko bomo to lahko uresničili.

(tbb)

Helenca Pirnat Dragičević: Največji problem je vse večja neenakost med otroci

Na Hrvaškem za področje zaščite otrokovih pravic skrbi posebni urad, ki ga vodi varuhinja Helenca Pirnat Dragičević. Ta izkušena pravnikinja je rojena Slovenka, iz Brežic se je v Zagreb preselila pri 10-ih letih in tukaj tudi ostala.

O svoji življenjski poti je spregovorila za oddajo Sotočja na Radiu Slovenija, ki govori o življenju naših rojakov v sosednjih državah.

Helenca Pirnat Dragičević.
Foto: dijete.hr

„Zelo sem ponosna, da sem slovenskega rodu. Rojena sem v Brežicah, kjer sem preživela najlepši del svojega otroštva,“ pravi Pirnat Dragičević, ki ima lepe spomine tudi na Novo mesto, kjer sta živela dedek in babica. V Zagreb se je preselila leta 1974 in se od takrat naprej tudi šolala na Hrvaškem.

Kljub temu je ohranila znanje slovenščine. „Preden sem prišla na položaj varuhinje pravic otrok, sem veliko brala. Zdaj imam zaradi časovne stiske za to manj časa. Slovenščino ohranjam v pogovorih s prijatelji iz Slovenije, bi se pa z veseljem rada družila z rojaki, ki živijo v Zagrebu,“ nam

je povedala ta pravnikinja, ki je svojo poklicno pot gradila na državnem tožilstvu. Pri svojem delu je na sodnih razpravah pogosto poslušala otroke in se srečevala s krivicami, ki so se jim zgodile. „Takrat se je v meni rodila želja, da te otroke poskušam nekako zaščititi ne le v pravosodnem postopku, temveč tudi na drugačen način. Prijavila sem se na razpis za varuhinjo pravic otrok in ta položaj opravljam zdaj že tretje leto. Verjamem, da lahko otrokom na Hrvaškem zagotovim lepše otroštvo oziroma boljši položaj in večje pravice,“ pravi varuhinja. O stanju pravic otrok danes na Hrvaškem pravi, da ni slabo, lahko pa bi bilo še boljše. Eden izmed najbolj perečih problemov je vse večja neenakost med otroci. Pri tem so posebej prizadeti otroci, ki živijo v revščini, ki imajo motnje v razvoju, ter pa pripadniki narodnih manjšin, predvsem Romi. Meni, da je za to odgovorna država, ki se teh težav ne loteva na sistematičen način.

Stanja pravic otrok v Sloveniji ne pozna dobro, predvsem zato, ker Slovenija nima posebnega urada za zaščito pravic otrok, sodeluje pa s slovenskimi strokovnjaki na tem področju skozi številne strokovne konference in v mednarodnih združenjih.

Celoten intervju z varuhinjo pravic otrok Helenco Pirnat Dragičević za oddajo Sotočja na Prvem programu Radia Slovenija lahko poiščete in poslušate na <https://radioprvi.rtvlo.si/sotocja/>, v prihodnji številki Novega odmeva pa bomo z njo naredili bolj obširen intervju. (tbb)

SLO CRO Poslovni klub

Prilagajanje novim razmeram – ključ uspeha

Če bi nam kdo lani na silvestrovo rekel, da bo večji del sveta letos preživel v skrbeh za zdravje in življenje, bi nas najbrž prevzel strah. In ker nam ni, smo v SLO CRO Poslovnem klubu začeli optimistično in z velikimi načrti.

Februarja smo izpeljali skupščino članov Kluba z odličnim predavanjem, marca pa smo imeli že vse pripravljeno za srečanje gospodarskih ministrov Slovenije in Hrvaške. Srečanje smo dva dni pred predvidenim datumom odpovedali in se nekaj dni zatem zaprli v domove. Vsi, ki smo ostali v Zagrebu po 22. marcu.

Kljub temu delo v Klubu ni zamrlo, pač pa smo v novih okoliščinah srečanja organizirali preko spleta. Šlo je predvsem za seminarje, ki so tematsko ustrezali času in razmerah, v katerih smo se znašli: o državni pomoči gospodarstvu, davčnih spremembah, prijavi na razpise, digitalnem marketingu, sodelovali smo pri dveh množično obiskanih online konferencah o turizmu med in po koroni. Na prošnjo gospodarstvenikov Dolenjske in Bele krajine smo uspešno posredovali pri Štabu civilne zaščite Republike Hrvaške, da so dovolili prehajanje meje hrvaškim delavcem, ki delajo na tem območju.

V začetku julija, ko je prvi val pandemije popustil, smo v Termah Tuhelj organizirali srečanje SLO CRO Poslovnega kluba v živo. Gospodarstveniki so se strinjali, da se bo potrebno prilagoditi in naučiti živeti z virusom. Nosimo obrazno masko, umivajmo si roke, pazimo nase in na druge! V Klubu se tega ves čas držimo in v tem trenutku pripravljamo letno tiskano revijo SLO CRO Business Mirror.

Če bi nas na začetku leta nekdo opozoril na pandemijo, bi nas postalo zelo strah, pa vendar nam to ne bi veliko pomagalo. Že stara modrost

pravi: kogar je strah, dvakrat trpi.

Globalno gospodarstvo je še vedno v krču in z njim tudi ljudje. Toda ne pozabimo, da smo v tem času med ljudmi opazili tudi veliko solidarnosti, medsebojne pomoči in požrtvovalnosti. Ugotovili smo tudi, kako življenjsko pomembni so dobrososedski odnosi - med ljudmi in med državami. Brez dvoma tudi drža, da se nekaterih podjetij kriza ni dotaknila. Kar nekaj pa jih je v njej poiskalo nove poslovne priložnosti.

Vesna Vukšinič Zmaić

Srečanje gospodarstvenikov v Termah Tuhelj 1. julija: Saša Muminović, Branko Roglič, Davor Majetić in Matija Kopic (z leve). Foto: Alenka Peterlin

Razstava kot dokaz nekdanje moči zagrebške industrije

Prve dni septembra je bil v Tehničnem muzeju Nikola Tesla v Zagrebu že 7. Zagreb Design Week. Zaradi koronavirusa je bil kar dvakrat predstavljen, saj ga ponavadi gostimo v maju. Letošnji je bil posvečen koronavirusu in „novi normalnosti“.

Na razstavi je bilo moč videti številna dela likovne in uporabne umetnosti, pohištvo in predmete grafičnega in produktnega dizajna, poseben del pa je predstavljala „zagrebška embalaža“

iz zbirke Bulaić. To so bili predmeti za vsakdanjo uporabo iz 20. stoletja, največ iz obdobja med dvema svetovnjima vojnama. Med razstavljenimi predmeti je bila predvsem zastopana zgodovinska embalaža izdelkov zagrebških tovarn Kaštel, Pliva, Union, Kraš, Pokorny, Karbon, Tvornice olovaka Zagreb, Neva, Marijan Badel in obrtniških delavnic, ki so že zdavnaj prenehale z delom. Vsi ti predmeti so nam razkrili nekdanjo moč zagrebške

industrije, ki si jo danes težko predstavljamo. Med razstavljenimi predmeti je posebno pozornost pritegnila embalaža iz Tovarne keksov Bizjak Zagreb. Videti je bilo mogoče redke primer albuma etiket njihovih proizvodov iz leta 1935, ki je bil izdelan za potrebe trgovskega potnika, pločevinasto škatlo za kekse in papirnato vrečko za testne proizvode.

Marjeta Trkman Kravar

Škatla Bizjak kekisi.

Album etiket proizvodov Tovarne keksov Bizjak Zagreb.
Obe foto: mtk

Tovarna keksov Bizjak je ena od predhodnic današnjega Kraša. Ustanovil jo je Vilim Bizjak, ki je po prvi svetovni vojni odprl pekarno v Rogaški Slatini, potem pa je podjetje leta 1928 preselil v Zagreb na Savsko 32, kjer je odprl tovarno keksov, vaflov in prepečenca. V njej je bilo v prvih letih zaposlenih do 70 delavcev. Sredi 30-ih let se je podjetje razširilo in pred začetkom 2. svetovne vojne je bilo v njem zaposlenih 300 delavcev. Tovarna keksov Bizjak je delala tudi med vojno, sicer v omejenem obsegu zaradi pomanjkanja moke in sladkorja. Po vojni so jo nove oblasti nacionalizirale in leta 1950 so jo skupaj s tovarno čokolade Union združili v novo podjetje »Kraš«.

Vilim Bizjak, rojen leta 1892 v Ljubljani, je bil dejaven tudi v slovenski skupnosti v Zagrebu, posebej v Narodni knjižnici in čitalnici, kateri je najprej pomagal pri širitvi knjižnega sklada, med vojno pa aktivno sodeloval pri njenem reševanju.

Vir: Slovenski dom Zagreb 1929-1999; www.muzejsusjedstvatresnjevka.org

www.slovinci-zagreb.hr

Branko Roglič o sebi in Orbicu

»Poudarjam, da nisem sodeloval v lastninjenju in privatizaciji na Hrvaškem«, je na predstavitvi avtobiografije v hotelu Westin zbranim dejal Roglič.

Branko Roglič je po nekaterih ocenah najbogatejši človek na Hrvaškem. Njegovo podjetje Orbico z 8000 zaposlenimi, ki deluje v dvajsetih državah in velja za največjega distributerja v Evropi. Vsak njegov intervju

je v poslovnih krogih na Hrvaškem precej odmeven. Je častni konzul Republike Slovenije na Hrvaškem, podpredsednik SLO CRO Poslovnega kluba in neredko govori o Sloveniji kot o državi izjemnih ljudi. O njem smo na

straneh Novega odmeva že pisali. Ker se bogate ljudi v naših krajih največkrat povezuje s sumljivimi posli tranzicije in privatizacije, je Branko Roglič napisal avtobiografijo, o sebi in Orbicu, da bi za vselej opravil z dvomi. V knjigi Roglič piše tudi o svojem otroštvu, odraščanju, šolanju, umečnosti, športu in družini, ki je enako tesno povezana s podjetjem kot on sam..

Avtobiografija je zaradi korone izšla kasneje in na predstavitvi 10. septembra v veliki dvorani hotela Westin je bilo manj gostov, kot je bilo načrtovano. Poleg mnogih njegovih zaposlenih iz Orbica so bili tam še predstavniki SLO CRO Poslovnega kluba, gospodarstva, veleposlaniki ter trije predsedniki države - aktualni **Zoran Milanović** in dva bivša, **Stjepan Mesić** in **Ivo Josipović**.

Vesna Vukšinič Zmaić

Branko Roglič (v sredini) s predsednikom Zoranom Milanovićem in sinom Stjepanom.
Foto: Igor Seler

Mozaiki p. Marka Rupnika v novi solinski cerkvi

VSolinu pri Splitu je bila 5. septembra posvečena nova cerkev *Svete obitelji*, katere notranjost je opremil in poslikal eden najbolj cenjenih sodobnih sakralnih umetnikov, znani slovenski slikar in kipar, pater **Marko Rupnik**. Teolog in umetnik, jezuit Marko Rupnik je z mozaiki opremil številne cerkve, kapele in druge sakralne objekte po Evropi in ZDA, med drugim leta 1999 na povabilo Janeza Pavla II. tudi papeško osebno kapelo Redemptoris Mater v vatikanski apostolski palači. Pravijo mu tudi »papežev umetnik.«

(poj, dab)

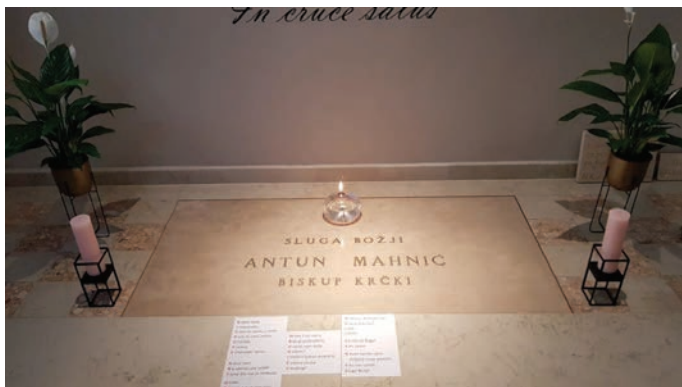
Mozaik, ki ga je s svojo ekipo postavil pater Rupnik za oltarjem v solinski cerkvi. Predstavlja nebeški Jeruzalem, v središču katerega je Kristus. Foto: Jakov Teklič

Škof Anton Mahnič (1850-1920)

Slovensko hrvaški teolog, škof, pesnik, pisatelj in kritik

Življenje in delo v Sloveniji

Anton Mahnič se je rodil 14. septembra 1850 v vasi Kobdilj, župnija Štanjel na severnem robu goriškega Krasa. Kot 13 letnik je stopil v malo goriško semenišče kjer obiskoval nemško gimnazijo. Že kot gimnazijec je kazal izredno naklonjenost literaturi in jasnosti izražanja misli. Po maturi je leta 1831 odšel na goriško Bogoslovijo. Že po tretjem letu študija je bil leta 1874 posvečen za duhovnika. Kot mladi duhovnik je sprejel prvo službo prefekta Nadškofijskega otroškega semenišča v Gorici, kjer je ostal dvajset let. Nadaljeval je študij na Dunaju, kjer so profesorji opazili intelektualno nadarjenost prefekta ter ga imenovali suplentom Nove zaveze. Leta 1881 je bil na Dunaju promoviran v doktorja teologije s tezo »O peklju«. Po tem je postal redni profesor Nove zaveze v Gorici. Že na študiju na Dunaju se je posvetil pisanju. Z lahkoto je izražal svoje misli v latinskem cerkvenem jeziku. Obdeloval je teme iz dogmatike, pastoralke, pedagogike, apologetike, kulture in podobno. Bil je urednik tednika Soča, pisal je tudi v Slovincu. Izdajal je časopis Rimski katolik in po tem časopi-

Grób Antona Mahniča v krški stolnici privablja številne vernike in častilce. Foto: Krška škofija

su je postal znan v Sloveniji. Leta 1891 je postal za štiri leta ravnatelj semenišča. V časopisu Rimski katolik je skušal bralce opozarjati na nesprejemljivost liberalnih idej, ki da prodirajo skozi književnost, tisk, filozofijo in nevarno ogrožajo katolicizem ter takratno krščansko kul-

turo slovenskega naroda. Prva oseba, ki je postala tarča njegove kritike je bil Josip Stritar. Niso se mu izognile niti Prešernove ljubezenske pesmi. Še posebej mu je bil na meti Simon Gregorčič, ker je v njegovih stihih videl odprto pot proti panteizmu. Gregorčič ga je imenoval »nevihta s Krasa« - prišel je kot nevihta, da razčisti zrak in potem odide...

Leta 1892 je bil v Ljubljani zbor, kjer je bila sprejeta večina Mahničevih idej. Kljub vsemu je potrebno Mahničju priznati pozitivno vlogo, ki jo je opravljal. Mnogi so čutili probleme a niso vedeli kako jih rešiti: polarizacijo med krščanstvom in nekrščanstvom.

Mahnič postane krški škof

V Mahničevi dobi je Krk pripadal goriški metropoliji. Mahnič je bil leta 1897 posvečen v škofa. Na tej svečanosti so bili prisotni predstavniki krške škofije ter mu podarili glagolski misal iz leta 1893 kar ni bilo samo simbolično: hoteli so ga opozoriti na pomembnost staroslovanskega bogoslužja v Škofiji, v katero je prišel leta 1897, ko je bil svečano ustoličen v krški katedrali ter tako prevzel upravo nad krško škofijo. Vse do

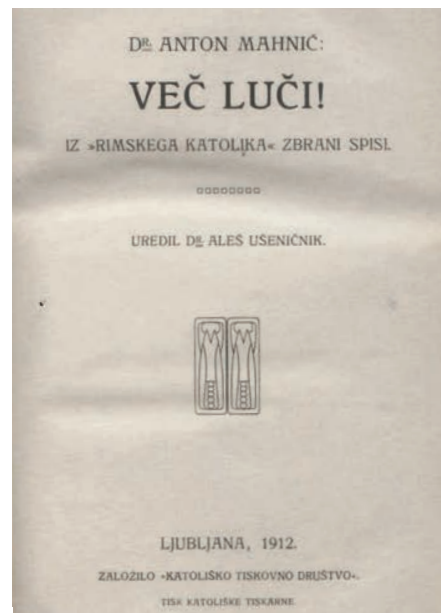
smrti leta 1920 je bilo njegovo delo v škofiji usmerjeno na štiri glavna področja. To so afirmacija staroslovanskega bogoslužja, vzgoja pastoralne duhovščine, razne oblike pastore za potrebe vernikov in socialno delo. Mahnič je zaslužen za izdajanje mnogih publikacij, ustanovil je tiskarno, organiziral sinode, staroslovansko akademijo in se zavzemal za pravico uporabe materinega jezika v šolah. Leta 1913 je sodeloval na drugem slovensko-hrvaškem kongresu v Ljubljani. Posebno težki časi so ga dočakali po koncu prve svetovne vojne,

ko je italijanska vojska okupirala Krk in je škof Mahnič imel velike probleme z italijanskimi upravnimi organi. Leta 1919 so ga s prevaro prepeljali v Italijo, v mesto Frascati zaprli v francoskem samostanu v bližini Rima, kjer je zbolel. Marca 1920 so ga po intervenciji papeža Benedikta XV. izpustili in se je vrnil na Hrvaško. Po zdravljenju v Varaždinskih toplicah se na Krk ni več vrnil. Umrli je v Zagrebu 14. decembra 1920. Pokopali so ga na zagrebškem Mirogoju, leta 1929 so njegove posmrtno ostanke prenesli v frančiškansko cerkev na Ksaveru, leta 2002 pa v krško katedralo, kjer je našel svoje zadnje počivališče.

(Vir: *Biskup Antun Mahnič: čovjek nepokolebljive vjere, jasnih vizija i smjelih djela*; Antun Bozanić, 2013; povzela Polona Jurinić.)

Škof Anton Mahnič. Foto: Krška škofija

Na tisoče napisanih Mahničevih strani je bilo zbranih in objavljenih v šestih knjigah med letoma 1887 in 2006. Med njimi tudi Več luči iz leta 1912, v kateri so objavljeni članki iz časopisa Rimski katolik. Foto: iz knjige Biskup Antun Mahnič: čovjek nepokolebljive vjere, jasnih vizija i smjelih djela

Peter Rutar, skica za portret

Nadaleko poznati majstor, kipar i slikar, koji je krajem 19. i početkom 20. stoljeća obnavljao brojne crkve, izrađivao oltare, propovjedaonice, krstionice, slike i statue u Sloveniji i Hrvatskoj.

Tijekom pisanja knjige o četiristogodišnjoj povijesti crkve sv. Andrije, smještene između naselja Brod Moravice i Gornjih Kuti, u Gorskome kotaru, istražila sam i cjelokupnu sakralnu baštinu župe sv.

Crtež Petera Rutara iz 1910. Izvor: Krista Jarm

Nikole, župe Završje i župe Podstene (područje općine Brod Moravice i, djelomično, općine Skrad i općine Brod na Kupi). Često sam naišla na radove Petera Rutara, o kojemu se danas u

Hrvatskoj premla zna. No Rutar je u svoje doba bio nadaleko poznat majstor čija djela i danas krasi brojne hrvatske crkve i kapele. Stoga mi se čini važnim podsjetiti čitateljstvo, osobito Gorane i Slovence, na njegovo djelo. Peter Rutar rođen je 21. veljače 1856. u Cerкну nedaleko od Idrije, kao sedmo i najmlađe dijete Antona Rutara i Marije Magajna. Osnovnu školu polazio je u Cer-

Unutrašnjost crkve sv. Nikole u Brod Moravicama djelo je P. Rutara, snimljeno 1966. Godine. Izvor: Konzervatorski zavod Rijeka

knu, a od 1871. do 1877. u Kočevju polazi u školu u kojoj uči osnove kiparstva. Dalje se školovao u Južnom Tirolu, a u Bolzanu (današnja Italija) stekao je „diplomu” majstora. Naučio je raditi s drvom, konstruirati crkveni mobilijar, kipariti i slikati. Naučio je i fresko slikarstvo te pozlaćivanje i marmoriziranje u čemu se kasnije isticao. Radio je u Tirolu i dobivao brojne pohvale, a potom se, 1880.-ih godina, odvažio na samostalan rad.

Najpoznatiji radovi

Godine 1886. nastanio se u Osilnici i otvorio vlastitu slikarsko-kiparsku radionicu. u kojoj je zapošljavao 5 do 10 slikara, kipara i stolara, uglavnom Slovenaca, kočevskih Nijemaca i Talijana. Izrađivao je oltare, propovjedaonice, krstionice, slike i statue s obje strane Kupe. U Osilnici je izradio glavni i pomoćne oltare crkve sv. Petra i Pavla i oltar u crkvi sv. Marije Magdalene. Mnogi njegovi oltari u Sloveniji nisu preživjeli poslijeratnu „obnovu.” Rutar je izradio i velik broj raspela kakva su se postavljala kraj puta i na raskršćima, a po čemu je poznata dolina Kupe i Čabranke. To su bile obojene slike narisane na limu. Rutar je dobio i velik broj poslova na obnovi crkava u sjeverozapadnoj i zapadnoj Hrvatskoj, uključujući i Gorski kotar. Samo je u Zagrebačkoj nadbiskupiji, prema dosad poznatim podacima, radio u više od deset mjesta. Vjerojatno najljepši njegov rad u Hrvatskoj sačuvan je u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Kloštar Ivaniću, koju je Rutar 1903. godine u cijelosti obnovio iznutra. Radio je i zidne slike, poput onih u kapeli sv. Franje Ksaverskog u Rtiću kraj Lukovdola. U brodmoravičkom kraju radio je oltarne slike i mobilijar za najmanje pet crkava, dok je za jednu autorstvo upitno.

Golema materijalna ostavština, koju tek treba istražiti

Zapisano je da je Rutar bio vrlo kvalitetan i pedantan majstor. Nikad nije odstupao

od dogovorene kvalitete, cijene i roka izrade, zbog čega ga je pratio dobar glas i župnici su ga opetovano angažirali. Posao je dobro išao pa je od zaslužbe mogao prehranjivati svoju brojnu obitelj. S prvom suprugom Marijom Turk iz Plešci imao je šestero djece, a s drugom Marijom Vuković iz Kutine još dvoje. U obitelji su bile tri generacije kipara. Peter Rutar je doživio 92 godine. Umro je 13. svibnja 1948. u Osilnici, gdje je i pokopan, a grob je sačuvan do danas.

Rutarova obitelj još čuva uspomenu na svoga znamenitog pretka, a jedna zagrebačka grana obitelji, prezimena Jarm, čuva i preostalu majstorovu dokumentaciju koju su mi ljubazno ustupili na korištenje. U Sloveniji dokumentaciju čuvaju majstorovi potomci Viljem Rutar i Janez Ožura.¹

Iako o Rutaru nema mnogo literature, nesumnjivo je da je njegova materijalna ostavština golema. Stoga je ovo samo početak istraživanja koje svakako vrijedi nastaviti.

dr. sc. Karmen Delač-Petković

Autorov potpis iz 1894. na glavnom oltaru crkve Duha Svetoga u Malim Dragama. Izvor: Karmen Delač-Petković

¹ Za pomoć u izradi ovoga članka zahvaljujem Bogomiru Štefaniću, Marku Smoleu, Rutarovom unuku Vaclavu Jarmu, Rutarovim praunukama Anki i Vilmi Žagar, a osobito Rutarovoj unuci Kristi Jarm, koja mi je ustupila dokumentaciju vezanu uz Petera Rutara. Sa slovenske strane, surađivala sam s Rutarovim unukom Viljemom Rutarom i praunukom Janezom Ožuram, koji su mi ljubazno ustupili svoju obiteljsku dokumentaciju. Svima velika hvala na susretljivosti i pomoći tijekom istraživanja.

Slovincima ponovno *grand prix!*

Neobičan je bio ovogodišnji 53. Festival kazališta lutaka PIF sredinom rujna u Zagrebu, ali da je bio uobičajen, tek bi to bilo neobično. Neobična su bila poluprazna gledališta, s praznim redovima i po cijeloj dvorani raspršenim gledateljima, koji su pod maskama izgledali kao da su došli opljačkati banku a ne uživati u lutkarskoj predstavi.

Neobično je bilo razgovarati o crvenim listama za pojedine države ili županije i o obveznom testiranju na koronavirus te do posljednjeg trena podnositi neizvjesnost hoće li se situacija promijeniti i tko će morati odustati. Neobično je bilo mjeriti temperaturu, dezinficirati ruke i ostavljati privatne podatke na ulazu u kazališnu dvoranu. Jedino što, čini se, nije bilo neobično bila je nagrada koja je i opet otišla u ruke Slovincima. Ovaj put Mariboru.

Lani je glavnu nagradu osvojila predstava Lutkovnog gledališća iz Ljubljane *Do viđenja*, pa smo se u članku od njih oprostili njihovim riječima: do viđenja, nadajući se susretu i ove godine. Ali Ljubljančani su bili jedni od onih nekoliko kazališta koja su morala otkazati gostovanje. Zbog toga je upravo zahvaljujući njima PIF imao još jednu neobičnost: *online* predstavu *Buđenje proljeća*. U vrijeme zakazano za predstavu gledatelji su je mogli pratiti ne uživo u dvorani nego na kanalu YouTube i na FB stranici PIF-a. PIF se može ponositi što je i u ovako otežanim uvjetima zadržao međunarodni karakter: uz kazalište iz Slovenije gostovala su i kazališta iz Bugarske, Češke, Italije, Izraela, Njemačke i Srbije. Glavnu nagradu festivala osvojio je vrlo inovativan *Pinocchio*, Lutkovnog gledališća iz Maribora u režiji gosta iz Italije **Mattea Spiazija** i izvedbi sjajnog mariborskog glumca i lutkara **Mihe Bezeljaka**. Program PIF-a obogatila su i neizbježna lutkarska povorka, ulične predstave u izvedbi njemačkih lutkara, lutkarski filmovi, promocija knjiga i časopisa, lutkarske radionice, izložba u povodu stote obljetnice hrvatskoga lutkarstva te poseban program nazvan *Oni*

koji dolaze, a koji je predstavio studente Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku. Oni su pokazali širok raspon izražajnih sredstava: od klasičnih javanki preko animacije ruku (ruke kao lutke nepoznate su u hrvatskim profesionalnim kazalištima) do kazališta lutaka bez lutaka, kao i tema: ekologija (*Zatočenik kule Bro*), bračne radosti i žalosti (*Bračne muke iz vizure ruke*) i odgovor na aktualnu situaciju (*Samoizolacija u 40 minuta*). Drago nam je što dolaze, jer zahvaljujući njima hrvatsko lutkarstvo ima svijetlu budućnost.

Livija Kroflin

Sjajan mariborski glumac Miha Bezeljak na 53. PIF-u. Foto: Ivan Špoljarec

Monografija

Slovenske barve Zagreba in okolice

Po monografiji *Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti, ki jo je v založbi Slovenskega doma Zagreb in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb napisala naša članica Polona Jurinič, je ista avtorica zdaj pripravila še monografijo Slovenske barve Zagreba in okolice.*

Prvi monografiji je avtorica obdelala umetnike slovenskih korenin v hrvaški likovni umetnosti. Predstavljene so bile njihove biografije, njihove stvaritve pa so bile predstavljene samo z enim delom. V najnoviji monografiji pa je predstavila vsa njihova dela, ki so ali jih „najdemo“ po Zagrebu in okolici. Opira se nam pogled v mnoge cerkve, muzeje, galerije, ulice, trge in parke, ki so jih opremili, uredili ali poslikali slovenski umetniki in hrvaški umetniki

slovenskih korenin. Monografija, ki je prav tako izšla v naši založbi, je bogato opremljena s fotografijami objektov in umetnin, vrednih občudovanja. Ker je bila končana pred potresom, so v njej fotografije nepoškodovanih umetnin in dolgo bo trajalo, da se bodo mnoge cerkve in muzeji pokazali v pravem sijaju in obliki kot jih prikazuje monografija. Zaradi vsega, kar se je dogajalo, je bila tudi predstavitev preložena.

(poj)

Nova monografija našega založništva.

Kljub omejitvam pestro dogajanje in bogato sodelovanje

V minulih mesecih je bilo zaradi pandemije nekaj manj kulturnih dogodkov, tisti, ki so bili, pa so večinoma potekali v spremenjeni obliki in omejenem obsegu. Bilo je tudi precej manj kulturnih gostovanj, izmenjav, skupnih projektov. Pa vendar smo zabeležili kar nekaj gostovanj slovenskih umetnikov na Hrvaškem in hrvaških v Sloveniji. Tukaj smo zbrali nekaj bolj odmevnih.

Zagrebdox - Na mednarodnem festivalu dokumentarnega filma so v tekmovalnem programu prikazali tudi dokumentarec *Hči Camorre* slovenskega režiserja Siniše Gačiča.

A sada sasvim nešto drugačije 11 - Umetnika **Nika Oblak** in **Primož Novak** sta 24. septembra v Galeriji Filodrammatica na Reki s svojimi izbranimi deli pokazala kinetično/video instalacijo. S svojimi deli na meji resničnosti in fikcije se ukvarjata s problematiko sodobnih medijev in secirata vizualno in lingvistično strukturo družbe, ki jo žene kapital.

Festival Touch Me - V zagrebškem Tehničnem muzeju Nikola Tesla je bil sredi septembra mednarodni festival Touch Me, ki se ukvarja z odnosom umetnosti in znanosti. Na njem so sodelovale tudi tri slovenske umetnice. Na skupinski razstavi, katere kurator je bil dolgoletni vodja Galerije Kapelica **Jurij Krpan**, so bila predstavljena dela slovenskih umetnic **Maje Smre-**

kar in **Špele Petrič**, **Robertina Šebjan** in **nič** pa je bila predstavljena v sklopu razstave evropske medijske umetniške platforme EMAP, ki podpira mlade umetnike.

Mednarodni literarni festival Vilenica - Hrvaška pesnica **Sibila Petlevska** je letošnja dobitnica kristala, ki ga na mednarodnem literarnem festivalu Vilenica podelijo enemu od avtorjev, ki se predstavljajo v zborniku kot osrednji festivalski publikaciji. Kot je zapisala žirija, Sibila Petlevska združuje bogato domišljijo, prepoznaven glas in zadržano, a radostno igrivost.

67. puljski filmski festival - Osrednji hrvaški filmski festival, ki je bil letos konec avgusta in v začetku septembra, je v svoj program tokrat uvrstil devet slovenskih filmov.

proti vsem Andreja Košaka, *Jaz sem Frenk Metoda Pevca* ter manjšinski koprodukciji *Oče Srđana Golubovića* in *Sin Ines Tanović*. Vsi filmi, razen *Očeta*, ki je bil na ogled v Areni, so bili prikazani v Istrskem narodnem gledališču.

Nagrada Metodu Pevcu - ob zaključku 67. festivala v Pulju je režiser **Metod Pevec** v tekmovalnem programu manjšinskih hrvaških koprodukcij

prejel zlato areno za režijo celovečernega igranega filma *Jaz sem Frenk*. Žirija je v obrazložitvi zapisala, da je »slovenski filmski režiser, scenarist, igravec in književnik Metod Pevec režiral impresiven film o spopadu idealizma posameznika in krutosti post tranzicijskega časa.«

31. mednarodni festival Poletni lutkovni pristan - Če so na zagrebškem PIF-u (o njem pišemo na strani 31) letos slavili slovenski lutkarji, so na Mariborskem lutkovnem pristanu av-

gusta največ glasov otroške žirije dobili hrvaški lutkarji. Najvišje število zlatih zvezdic za Zlato žirafa je (skupaj

s še eno predstavo) prejela predstava *Srečna hišica* v produkciji Mestnega lutkovnega gledališča Reka.

Književna karika/Lit link festival - 16. julija je bil v Zagrebu, dan kasneje pa na Reki književni dogodek Književna karika ali Lit link festival, ki povezuje hrvaško književno sceno s književnimi scenami iz sveta. Ob hr-

vaških sodelujejo na njem vsako leto avtorji, uredniki in izdajatelji iz ene države. Letos so iz Slovenije v programu v Zagrebu in na Reki med drugim sodelovali: **Gabriela Babnik, Agata Tomažič, Aleš Šteger, Jure Tori, Vlado Kreslin, Rok Zavrtnik, Muanis Sinanović, Dušan Čater, Jedrt Jež Furlan, Orlando Uršič** in **Nino Flisar**.

(sh/dab)

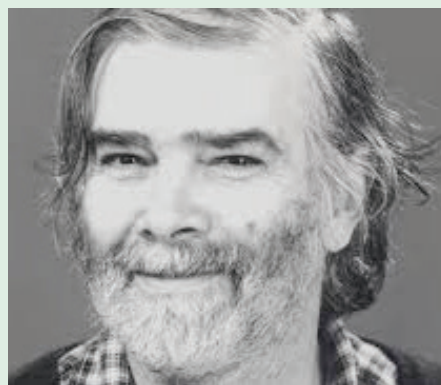

Podatek iz sveta glasbe, ki veliko pove tudi o glasbeni izmenjavi med Slovenijo in Hrvaško: združenje Szazas, ki v Sloveniji skrbi za avtorske pravice glasbenikov, je lani hrvaškim glasbenikom plačalo nekaj več kot 1,5 milijona kun nadomestil za avtorske pravice. S hrvaške strani pa je Zamp slovenskim avtorjem nakazal 235 tisoč kun. Med petimi avtorji, ki so v Sloveniji dobili največ sredstev na podlagi avtorskih pravic, so **Zlatan Štapišić Gibonni, Husein Hasanefedić** iz skupine Parni valjak, nedavno preminuli **Rajko Dujmić** ter **Vinko Barčot** in **Miro Buljan**.

Od 15. oktobra do 15. novembra si je v Muzeju mesta Zagreb mogoče ogledati razstavo **Kamen na kamen**, na kateri so predstavljena arheološka najdišča med zalivom sv. Bartolomeja pri Ankaranu in Novigradom v hrvaški Istri. Razstavljeni so številni originalni predmeti - ostanki mozaikov, strešne opeke s pečati in raznimi oznakami (tegole), podnožja in temelji kamnitih stebrov, rekonstrukcije rimskih podov in fotografije najdišč ter predmetov. Razstavo je pripravil **Pomorski muzej »Sergej Mašera« iz Pirana**.

In memoriam

Tonko Maroević (1941 – 2020)

Tonko Maroević. Foto: UPI

Akademik Tonko Maroević, eden najvidnejših hrvaških sodobnih

intelektualcev, je 11. avgusta nenadoma umrl v svojem domu v Starem gradu na Hvaru. Eden najvidnejših hrvaških umetnostnih zgodovinarjev, pisatelj, pesnik in prevajalec, likovni in književni kritik, je zapustil bogat opus, številne knjige in študije. Z njegovim odhodom je hrvaška kultura izgubila avtorja, ki je več kot pol stoletja pisal opazna in navdihnjena besedila o hrvaški literaturi in umetnosti. Prevajal je iz več jezikov, znan pa je bil tudi kot izvrsten govorec na literarnih večerih in likovnih razstavah.

Redni član Hazu je bil od leta 2002, od

leta 2011 pa tudi dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Slovenski skupnosti v Zagrebu je ostal v zelo lepem spominu, saj smo z njim nekajkrat uspešno sodelovali, nazadnje leta 2013 pri pripravi razstave slik slovenskega frančiškana Janka Ambroža Testena, ki velja za enega največjih sakralnih slikarjev 20. stoletja na Hrvaškem. Ob tej priložnosti je bil akademik navdušen nad našo knjižnico, v kateri so mnoga zelo pomembna dela.

(poj/dab)

Tri dela o življenju ljudi ob Čabranki in Kolpi

V okviru prireditev ob raziskovalni delavnici Etnološke zbirke Palčava šiša v Pleščah smo poleti predstavili tudi tri knjige domačih avtorjev. Zaradi omejitev ob epidemiji so bile to prve javne predstavitve knjig, objavljenih v zadnjih mesecih.

Slavko Malnar: Merikanc

Malnar je v romanu uporabil zgodbe naših emigrantov v Ameriko v 19. stoletju, ki so jih ti pripovedovali po vrnitvi v domovino. Povezal jih je v zgodbo Amerikanca, ki se tragično zaključi z umorom njegove izbranke v domačem kraju, s čimer izgubi še zadnjo možnost za boljše življenje. Knjiga je dragocen dokument, hkrati pa tudi poklon vsem, ki so se v svojih najboljših letih v velikem številu iz našega območja odpravljali v neznan svet za kruhom.

Zlatko Pochobradski: Petar Klepac

Druga knjiga tega avtorja temelji na motivih ljudskega junaka obeh strani doline in meje - Petra Klepca. V njej je pisatelj, deloma v knjižnem hrvaškem jeziku in deloma v lokalnem gerovskem govoru, napisal dragocen pomnik ljudem s tega območja in njihovu življenju. V knjigi spremljamo Petra Klepca z njegovo veliko, nadnaravno močjo, pa tudi njegove rojake iz srednjeveških občin Gerovo in Osilnica v času pred in med turškimi vpadi, njihovo delo, življenje, navade in hrepenenja. Od ljubezenskih fantazij do surove resničnosti goranskega življenja. Posebej zanimivi so opisi medosebnih odnosov na podeželju, še posebej med ženskami in moškimi v precej patriarhalnem okolju nekdanjega Gerova.

Predstavitve knjige Pilok na dvorišču Palčave šiša, na harmoniko igra **Matija Turk**, dogajanje pa snema **Rasim Karalič** iz Delnic, ki je s svojimi dokumentarnimi filmi vsakoletni gost naših večerov, 21. avgusta. Obe foto: Sonja Smole Možina

Bojan Pajnič: Pilok

Gre za knjigo, ki ima poseben pomen za območje okoli Plešč in Osilnice, kjer se dolina Čabranke in Kolpe ter bregovi nad njo širijo na obe strani. Predlani preminuli avtor, rojen v Pleščah, je delal in živel v Ljubljani, a vse življenje ostal zaljubljen v dolino ter njene ljudi. Rezultat njegovega dela in prizadevanj je bila med drugim etnografska zbirka Rezučka hiša v Zakrajcu Turkovskem - zaselku, od koder so izvirali očetovi predniki. V izjemno bogati zbirki je zbral številne predmete in orodja, ki so jih uporabljali prebivalci tega dela doline. Bojan Pajnič je leta pisal zbirko kratkih narečnih zgodb, v katerih je opisoval življenje, dogodke in običaje v zaselku na eni ali drugi strani meje, knjigo pa je že od začetka snoval kot dvojezično. Veseli smo, da so nam njegovi nasledniki omogočili, da smo knjigo uredili in jo pripravili za tisk v okviru projekta Palčave šiša. To je tudi prva tiskana knjiga v govorih pleško-osilniškega območja, ki so vpisani v uradna registra tako hrvaške kot slovenske nesnovne dediščine. Pri izdaji dvojezične knjige s skupno povezavo - lokalnimi čezmejnimi govori (narečji) so moči združili jezikoslovci in ustanove s hrvaške in slovenske strani, pod vodstvom in organizacijo Etnološke zbirke Palčava šiša.

Marko Smole

Pogovor Marka Smoleta s pisateljem Zlatkom Pochobradskym (desno), ob predstavitvi romana o Petru Klepcu na Palčavem skednju, 18. avgusta.

V pripravi

Slovinci v hrvaški znanosti

Po uspešnih knjigah o Slovencih v hrvaškem športu, v likovni umetnosti in o slovenskih umetnikih na hrvaških odrih, je v pripravi še knjiga o Slovencih v hrvaški znanosti.

V knjigi, za katero je dal pobudo predsednik Slovenskega kluba Zagreb Darko Šonc, bodo predstavljeni ljudje slovenskega porekla, ki so ali pa še vedno pomembno prispevajo k hrvaški znanosti. Gre za izjemno obsežno delo, ki sta se ga lotila dr.sc. Vlatka Dugači, višja znanstvena sodelavka Leksikografskega zavoda Miroslav Krleža in dr.sc. Filip Škiljan, znanstveni svetnik na Inštitutu za migracije in narodnosti. Predvidoma bo v knjigi obdelanih več kot 200 znanstvenikov, ki so rojeni v Sloveniji ali pa se ne glede na rojstni kraj opredeljujejo kot Slovenci in so se uveljavili na različnih znanstvenih področjih, tako

v družboslovju kot naravoslovju, od jezikoslovcev, zdravnikov, politologov, filozofov do arhitektov, matematikov, biologov, metalurgov, itn. Med brskanjem po arhivih in preučevanjem izredno obsežnega gradiva avtorja odkrivata vedno nova imena ljudi slovenskega porekla, ki so pustili pomemben pečat v hrvaški znanosti. Avtorja upata, da bosta s knjigo opozorila širšo javnost na pomen in vlogo slovenskih znanstvenikov in strokovnjakov v hrvaški znanosti in družbi. Delovna verzija naj bi bila pripravljena do konca tega leta, luč sveta in predstavitev pa naj bi knjiga dočkala prihodnje leto. (fš)

Včlanite se v NUK in berite slovenske e-knjige!

Dragi Slovenci v zamejstvu in po svetu. Lepa slovenska beseda vedno mesto najde. Verjamemo, da jo večina vas, ki živite zunaj Slovenije, pogreša in bi bili knjige v slovenskem jeziku zelo veseli. Tudi zato smo se v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) odločili, da vam v teh nenavadnih časih, ko so naše običajne življenjske poti spremenile svoj tok, predstavimo projekt Širjenje slovenske besede med Slovenci po svetu z izposojajo leposlovja v slovenskem jeziku v elektronski obliki. Vabimo vas, Slovenske in Slovenci iz zamejstva in sveta, da postanete člani knjižnice NUK, članstvo je za vas brezplačno. Z vpisom lahko prosto dostopate do elektronskih knjig v zbirki Biblos. Člani NUK lahko na Biblosu izbirate med več kot 700 knjigami v slovenskem jeziku. Večji del zbirke predstavlja leposlovje. Tu so slovenska klasična dela, nove knjige slovenskih avtorjev in prevodi tujih uspešnic, izbirate pa lahko tudi med strokovno, znanstveno in poljudnoznanstveno literaturo slovenskih in tujih mislecev in raziskovalcev.

Kako postanem član NUK?

V knjižnico se včlanite prek spleta https://www.nuk.uni-lj.si/splet_vpis. Pomembno! Zraven svojega imena za poševno črto vpišite / Slovenci po svetu. (primer: Janez Novak / Slovenci po svetu) in označite, da ne želite članske izkaznice.

Kako si izposodim knjigo na Biblosu?

Na povezavi www.biblos.si vpišete svoje uporabniško ime, ki je sestavljeno iz akronima knjižnice in članske številke (NUKXXXXX) ter geslo, ki ga izberete ob vpisu. In že ste med knjižnimi policami. Hkrati imate lahko izposojene največ štiri knjige, vsako knjigo največ 14 dni.

NUK Ljubljana. Foto: Kraji.eu

S pomočjo projekta, ki ga finančno podpira Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, želimo širiti slovensko besedo med rojaki in tudi s tem ohranjati zven domačega jezika na vseh celinah sveta. Obilo slovenskega gradiva najdete tudi v prosto dostopni Digitalni knjižnici Slovenije <http://www.dlib.si/>, ki nastaja pod Nukovo streho.

Verjamemo, da bo v bogati ponudbi vsakdo našel kaj zase, zato vas vabimo, da postanete člani Nukove družine!

Za vsa vprašanja smo vam na voljo po elektronski pošti helena.janezic@nuk.uni-lj.si. O novostih vas bomo obveščali, sledite pa nam lahko na Nukovi spletni strani <http://www.nuk.uni-lj.si/> in FB profilu

<https://www.facebook.com/NarodnaUniverzitetnaKnjiznica/>.

Veliko slovensko obarvanih bralnih užitek vam želimo!

Helena Janežič, NUK Ljubljana 🇸🇮

Za ljubitelje branja

Knjižnica je spet odprta

Po dolgih mesecih prisilnega premora je naša knjižnica spet odprla svoja vrata za ljubitelje knjig in branja. Teden dni po razglasitvi epidemije, zaradi katere smo morali ostati doma, smo doživeli še močan potres, ki je hudo poškodoval mnoge stavbe v Zagrebu. Tudi Slovenski dom in prostor, kjer je naša knjižnica. Na srečo knjige niso bile poškodovane. Zaradi sanacije poškodb v knjižnici, so morali knjižne omare izprazniti in premakniti, knjige pa so bile začasno umaknjene. Sedaj poteka vračanje knjig na police in verjamem, da bodo v mesecu ali dveh spet

na svojem mestu. Ne glede na trenutno zmedo v knjižnici, so knjige dostopne za izposojajo in branje.

Če bi spet morali ostati doma, lahko z dobro knjigo lažje preživimo in začasno pozabimo na resnost časa, v katerem živimo. Hkrati pa upamo in si želimo, da naša druženja v Slovenskem domu ne bi bila spet povsem prekinjena. V naši knjižnici seveda upoštevamo vse epidemiološke ukrepe za zaščito naših članov.

Se vidimo ob četrtek od 17. do 19. ure.

Darija Stantič 🇸🇮

Marčevski potres je močno pretresel naš knjižni fond. Foto: ds

Pouk slovenščine

Nekaj učencev slovenskega pouka in učiteljico Marjo Crnkovič smo vprašali kako so preživeli čas od marca naprej, ko je zaradi epidemije COVID-19 v društvu odpadel pouk. Ali so ga pogrešali in ali so med tem utrjevali pridobljeno znanje slovenščine?

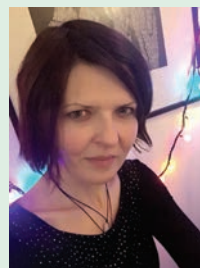

Marja Crnkovič: „Zelo sem pogrešala pouk in svoje učence, s katerimi imam prijateljske stike. Zelo sem vesela, da se je pouk spet začel in upam, da se bo lahko nadaljeval do konca šolskega leta.“

Željka Grbac: „Čas korone mi je hitro minil, imela sem veliko dela, tako, da nisem niti opazila, da nimamo pouka slovenščine. Ko se je pouk spet nadaljeval, pa imam občutek, da sem vse pozabila. Zato se nadaljevanja zelo veselim!“

Zrinka Jerkovič: „Jaz se ne bojim korone kot bolezni, a kljub temu me vsak dan nova sporočila in številke vznemirjajo in sem zaradi tega negotova. Se mi je pa življenje zelo spremenilo. Rada sem po-

tovala v Slovenijo, rada sem šla na koncerte, v kino, na sprehode v naravo, a tega že dolgo ni. Žal mi je, da ni bilo slovenskega pouka, vendar upam, da nisem preveč pozabila.“

Rolando Nikčević: „V obdobju korone se mi je močno spremenilo vsakdanje življenje.“

Moje delo, ukvarjam se z nepremičninami, se je skoraj povsem ustavilo. Tudi moj najljubši konjiček – hoja v gore, je zamrl. Prej sem vsak konec tedna s prijatelji šel v hribe, najpogosteje v Slovenijo. Potem pa so meje za nekaj časa zaprli in zdaj so te spet zaprte. Odpovedan je bil tudi pouk slovenščine, in seveda sem pogrešal slovensko besedo in zabavno družbo.“

(rn / akm)

Jezikovne drobtinice

En sam koronavirus, a toliko novih besed!

Od izbruha koronavirusne pandemije v naš besednjak vstopajo številne nove besede, nekatere pa so bile redko v uporabi ali skoraj že pozabljene in nam zdaj zopet pridejo prav.

Slovenski jezik ima okoli 400 tisoč besed, izobražen govorec jih običajno uporablja med tri in pet tisoč. Za razširitev povprečnega besednjaka običajnega smrtnika je letos poskrbel novi koronavirus, ki se imenuje SARS-CoV-2 in povzroča koronavirusno bolezen 2019 ali s kratico covid-19 (angl. coronavirus disease 2019). Še pred nekaj meseci nam te besede in kratice niso pomenile prav nič, zvenele so kot latovščina, danes pa živimo koronavsakdan, prepoln novih koronabesed. Zanimivo: slovenski in hrvaški govorci lahko v pogovorih o tej nadlogi uporabljamo iste besede. V obeh jezikih je virus samostalnik moškega spola. Virusu s površinskimi izrastki v videzu sončne korone, ki povzroča okužbe zgornjih dihal, rečemo koronavirus. Besedo tudi pišemo enako. Majhna razlika je pri poimenovanju bolezni: v hrvaščini je obveljalo pravilo, da se piše z velikimi tiskanimi črkami COVID-19, medtem ko slovenska jezikovna norma terja zapis z majhnimi črkami in z malo začetnico covid-19. Ime bolezni prav lepo sklanjamo: covid-19, covida-19, covidu-19, covida-19, pri covidu-19, s covidom-19.

O slovenskem koronavirusnim besednjaku si lahko več preberete na spletišču Fran, kjer so na voljo vsi slovarji in priročniki slovenskega jezika. Jezikovnim izzivom, ki jih je prinesla pandemija, so posvetili podstran z naslovom **Fran, različica covid-19**. Dostopna je na tej povezavi: https://fran.si/o-portal/?page=Covid_19_2020.

Hkrati s koronavirusnim besedami pa so se v ospredje prebile še številne druge: epidemija, pandemija, (samo)osamitev, karantena, (samo)izolacija, bris, ventilatorji, epidemiološka slika, zdravje, javnozdravstveni ukrepi, cepivo, maske, razkužilo, preidhavanje itd. H koronavirusnim časom pa sodijo tudi nova gesla in koronapozdravi: Bodimo skupaj, vendar narazen. Bodite zdravi. Ostanite zdravi. Kar vse želimo tudi bralcem Novega odmeva!

(jpt)

Izpeljanke iz besede koronavirus

Korona, koronačas, koronakriza, alfakoronavirus, koronabedak, koronaepidemija, koronahumor, koronaobveznica, koronavaučer, koronapaket, koronapandemija, koronapanika, koronapozdrav, koronavirusni (koronavirusna bolezen), koronazakon, koronski.

Slovenski Tour de France 2020

Francoska pentlja, najbolj znamenita, prestižna in zahtevna tritedenska kolesarska dirka na svetu, ki je bila zaradi pandemije letos prestavljena na september, je bila tokrat povsem v znamenju slovenskih kolesarjev. Dvojna zmaga dveh slovenskih kolesarjev, Tadeja Pogačarja in Primoža Rogliča, je osupnila ves kolesarski šport, način, kako se je razpletla, pa je pritegnil pozornost vsega športnega sveta.

Pred dirko, ki je zaradi epidemije koronavirusa potekala ob posebnih varnostnih ukrepih, z omejitvami glede števila gledalcev in ob posebnem režimu za tekmovalce in spremljevalne ekipe, je bil Primož Roglič le eden od favoritorov za končno zmago. Da je najresnejši kandidat, je med samim tekmovanjem ob pomoči močne ekipe (Jumbo Visma) tudi dokazoval, saj je že po nekaj etapah oblekel rumeno majico in jo nosil vse do predzadnjega dne. A že na prvih resnejših gorskih etapah se je pokazalo, da ima Slovenija še eno močno orožje – mladega, še ne 22-letnega Tadeja Pogačarja (UAE Emirates). Ta je 8 let starejšemu rojaku edini lahko dihal za ovratnik. Ko je Roglič dobil prvo etapo, je bil takoj za njim, potem pa ga dvakrat tudi premagal. Za Slovenijo sta tako dosegla tri dvojne zmage. Vseeno je imel Roglič po skoraj 4000 kilometrih, pred predzadnjim dnem, ko je bil na sporedu kronometer, 40 sekund prednosti in le redki so verje-

li, da Pogačar to lahko nadoknadi. Toda na kronometru je Pogačar od začetka do konca poganjal kolo, kot da je v transu in za skoraj minuto in pol pustil vse za seboj, Rogliča pa skoraj za dve minuti. Zadnji dan dirke je bil zgolj formalnost. Način, kako se je razpletla letošnja francoska pentlja, je sprožil občudovanje športnega sveta, s skoraj neverjetnim preobratom je Pogačar postal junak, ki je spisal zgodbo, kakršnih si javnost nadvse želi. In na nek način tudi »rešil« letošnji Tour. Ob tem, da je po skoraj 120-ih letih najmlajši zmagovalec dirke in da je po več desetletjih prvi debitant z zmago, je dobil ob rumeni še pikčasto (za najboljšega hribolazca) in belo majico (za najboljšega med kolesarji do 25 let). Nekaj podobnega je do zdaj uspelo le legendarnemu Eddyju Merckxu. Toda Pogačar in Roglič nista bila edina Slovenca, ki sta blestela. Po-

leg njunih štirih etapnih zmag, od tega treh dvojnih, je bil dvakrat drugi v etapah tudi **Luka Mezgec**, **Jan Polanc** in **Matej Mohorič** pa sta bila pomembna člana v svojih ekipah. To je bil popoln uspeh slovenskega kolesarstva in športa, kakršnega bo zelo težko še kdaj ponoviti.

(dab)

Zmaga Pogačarja pred Rogličem na eni izmed etap letošnjega Toura (foto: UAE Emirates)

Nogomet

Mladi slovenski talent v Zagrebu, slovenski trener pa niza uspehe na Reki

Adriano Bloudek. Foto: Playmakerstats.com

Komaj 16-letni nogometaš **Adriano Bloudek** prišel v **Lokomotivo**

Eden največjih talentov mariborske nogometne šole se bo preizkusil na Hrvaškem. Mladinska ekipa NK Maribor iz Ljudskega vrta je tako ostala brez perspektivnega nogometaša, ki je letošnje poletje podpisal pogodbo z NK Lokomotiva iz Zagreba.

Mladi napadalec prihaja iz znane nogometne družine iz Zenice v

Bosni in Hercegovini. Oče **Ingmar** je bil branilec v več slovenskih klubih, pa tudi dedek **Marijan**, ki je treniral Maribor, Zrinjski in Široki, stric **Sandro** pa je bil v mladinski ekipi velikega Milana, preden je zaigral za Varteks in Šibenik.

Adriano je v sezoni 2017/18 v za Mariborčane dosegel 44 golov, v lanski sezoni v kadetskem prvenstvu Slovenije pa 13 golov na 15-ih tekmah.

Če se bo v Lokomotivi izkazal, ga bodo prej ali slej zvalili v kateri od večjih hrvaških klubov, tako, da je ta prestop lahko le odskočna deska za naprej. Bomo videli!

Simon Rožman z Rijeko hrvaški pokalni prvak

Slovenec **Simon Rožman**, ki je trenersko klop prevzel lani od **Igorja Biščana**, je z Rijeko v finalu hrvaškega pokala v Šibeniku

Simon Rožman. Foto: Matija Djanješić/Arhiv/Cropix

premagal zagrebško Lokomotivo in tako osvojil prvo lovoriko na Hrvaškem.

Za Rožmana je to sicer druga pokalna zmaga v karieri, saj je leta 2017 osvojil slovenski pokal tudi z Domžalami, za Rijeko pa je to šesto zmagoslavje v hrvaškem pokalu. Pod dve se je podpisal tudi zdajšnji slovenski selektor **Matjaž Kek**.

(da)

Vse, da bo partner srečen

Menjave političnega razporedenja med našima državama so svojevrsten fenomen. Največkrat so nam, slehernikom, pa tudi tistim, ki smo jih spremljali po službeni dolžnosti, popolna neznanka. En dan si na meje vozimo bojne ladje in se glasno zmerjamo čez našo evropsko mejo, spet drugi dan se mečemo v objeme in prekipevamo od prijateljskega vzdušja. Zdaj pa razumi, če moreš.

A vseeno se da ta fenomen razložiti vsaj na strogo politični ravni. Za začetek je dovolj, da pogledamo, katere barve je vlada na oblasti. Na Hrvaškem to večinoma ni težko, v večini primerov „se zna“. V Sloveniji smo, vsaj v zadnjem času, zamenjali toliko vlad in premierov, da se niti človek s fotografskim spominom tudi ob izdatnem mučenju ne bi mogel spomniti, kakšni so bili odnosi na primer v času premierke

Alenke Bratušek. Saj se je še spomnite, ne?

Če smo torej ugotovili, da je na vaši strani večinoma „zna se“, ki ni (bila) kompatibilna z nobeno slovensko vlado, sploh levo ne (premiersko romanco **Kosor-Pahor** bomo nalašč izpustili, ker je potekala v zaostrenem obdobju hrvaškega vstopanja v EU), potem se zadeve radikalno spremenijo, ko pri nas vihra modro-rumena zastava.

Janez Janša in Andrej Plenković (z leve). Foto: Bojan Kranjc

Tudi v tem pri-

meru ne bomo omenjali ene poteze naše dvoobarvne vlade, ki je na mejo pred leti pošiljala specialce; tiste, ki bi jih, če se spomnite, takratni predsednik **Stjepan Mesić** s pomočjo gasilcev malo pošprical. A to težavno obdobje je le primer, ki potrjuje pravilo. Ko so pri nas modro-rumeni, pri vas pa - saj veste -, med državama nastopi idila.

Večinoma res samo zato, ker je takrat en partner, tisti, ki nosi kockasta oblačila, v tem razmerju izrazito srečen. Spomnimo se, kako je en naš premier na veselje hrvaškega kolega **Ive Sanaderja** z obličja Zemlje zradiral za Slovenijo ključni sporazum Drnovšek-Račan. Pa ko je hotel, ta isti premier, spet v dogovoru s Sanaderjem, odločanje o meji prenesti pred meddržavno sodišče v Haagu, kjer bi imela Slovenija bistveno slabše izhodišče. Ali pa, ko je naspro-

toval arbitraži, njegovi mejni strokovnjaki pa so takoj po razsodbi hiteli pojasnjevati, da je odločitev sodišča nična ... Še kaj bi se našlo, a je urednik omejil količino besedila. Ta sijajni prijateljski trend, ki predstavlja edino stalnico v meddržavnih odnosih in ki razveseljuje Zagreb, se je kmalu po tem, ko je pri nas znova zavihrala modro-rumena zastava, nadaljeval. Kljub temu, da je vsa znanstvena,

zdravstvena, epidemiološka in strokovna javnost vlado opozarjala, naj slovenskih državljanov nikakor ne spusti k sosedom na morje, je prevladala „prošnja“ **Andreja Plenkovića**, naj Slovenci znova rešimo turistično sezono. In smo šli. Tudi po kakšno okužbo, dve. Mejo je Slovenija, za razliko od drugih aktualnih ukrepov, zapirala počasi in skrbno.

Da so odnosi naravnost idilični, pa je potrdila pomembna novi-

ca - zagotovo ste jo spregledali - ko je moral Plenković iz Bruslja z zasedanja evropskega sveta v Dubrovnik, kjer je gostil ameriškega državnega sekretarja **Mika Pompea**. Pravilo je, da lahko v času odsotnosti predaš svoj glas in glede Hrvaške se je to zgodilo prvič. In koga je Plenković izbral? Svojega slovenskega kolega. „In tako je Slovenija dobila status prvega in zanesljivega prijatelja Hrvaške v EU družini,” so z rahlo solznimi očmi ugotavljali hrvaški komentatorji.

Lahko rečemo, da se je Hrvaška s to potezo končno in povsem primerno oddolžila za vse darove, ki jih je prejela v času, ko sta bili na obeh straneh na oblasti aktualni stranki.

Rok Kajzer

